

Årsredovisning 2023

Upplysningar om innehållet:

© Myndigheten för tillgängliga medier, 2024

Diarienummer: MTM 2024/12

Tillgänglig via ISBN: 9789130093991

Foto: Apelöga (omslag, sid. 4, 6, 32, 35, 59), Sarah Perfekt (sid. 5), Joakim Agerwald (illustration sid. 6), Anna Wilhelmsson (sid. 7, 26), Aziza Dhaouadi (sid. 13), Marie Hillblom (sid. 34), Åsa Siller (sid. 39, 47, 66), Elliot Elliot (sid. 46).

Formgivning: Gyllene Snittet bokformgivning, Anette Säfström

Innehåll

5	Generaldirektörens förord
6	Året som gått
8	Verksamhetsöversikt
14	Resultatredovisning för MTM
16	MTM som nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier
22	Främjandeverksamhet 2023
30	Tillsyn
30	Produktion
30	Medier lättläst
37	Medier kultur
56	Medier utbildning
59	Dagstidningar
66	Jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv
69	Myndighetens interna utveckling
71	Finansiella dokument
71	Resultaträkning (tkr)
72	Balansräkning
74	Anslagsredovisning 2023 (tkr)
74	Redovisning av beställningsbemyndigande i årsredovisningen (tkr)
75	Finansiella villkor 2023 (tkr)
78	Ersättningar och andra förmåner
78	Anställdas sjukfrånvaro
79	Noter (tkr)
87	Sammanställning av väsentliga uppgifter 2019–2023 (tkr)

Generaldirektörens förord

MTM:s vision är ett samhälle där all läsning är tillgänglig. Vi arbetar för att det ska finnas litteratur, nyheter och samhällsinformation tillgängligt för våra läsare på deras egna villkor. Där fortsätter vi vårt viktiga uppdrag med att producera medier i olika tillgängliga format. Men vi är också ett kunskapscentrum för tillgänglig läsning.

Under 2023 har vi fortsatt fördjupa och utveckla arbetet som kunskapscentrum där samverkan och främjande är betydelsefulla inslag. Ett gott exempel är inom tillgänglig kris- och samhällsinformation där vi arbetat tillsammans med användare, andra myndigheter och akademien genom att ta fram en vägledning för kommunikatörer i offentlig sektor om hur man gör kris- och samhällsinformation tillgänglig.

I april 2023 ordnades också en internationell konferens om tillgänglig bokutgivning: *Include!* Konferensen arrangerades i samverkan med de nordiska syskonmyndigheterna som alla ingår i nätverket NIPI, Nordic Inclusive Publishing Initiative. Under rubriken *Tillsammans för allas rätt att läsa* hölls även ett gemensamt möte i september 2023 för MTM:s samtliga fem råd och nämnder i samverkan med myndighetens medarbetare. MTM har under året fördjupat sin internationella samverkan. Framförallt med Daisy Consortium.

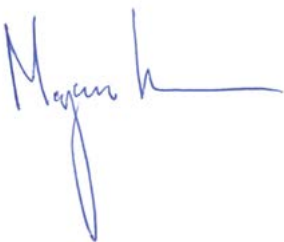
Under 2023 har vi, bland annat utifrån ett samarbete med vår danska syskonmyndighet Nota, förbättrat vårt digitala bibliotek Legimus på flera fronter. Den del som möter läsaren har blivit förenklad och förbättrad och den del som ligger bakom, det vill säga våra produktions- och distributionssystem, har också blivit bättre tack vare detta.

Men för att kunna arbeta för våra läsares behov behöver vi också lära känna dem. MTM genomför därför regelbundet läsarundersökningar. Vi har dessutom gjort en studie i samverkan med forskare på Bibliotekshögskolan i Borås om att läsfrämja med öronen. Rapporten visar bland annat att läsfrämjande för öronen inte enbart handlar om format utan om relationerna till våra viktiga förmedlare – bibliotekarierna. Rapporten är en av fyra som MTM gett ut i samverkan med akademien under året.

MTM har i uppdrag att främja universell utformning av e-böcker i enlighet med kraven i EU:s tillgänglighetsdirektiv. I uppdraget ingår att följa och medverka i standardiseringsarbete och att genom dialog med bok- och förlagsbranschen analysera behovet av främjande insatser. Under året har vi arrangerat flera aktiviteter inom ramen för detta. Bland annat har vi informerat och väglett förlag och bibliotek om kraven. I detta arbete går samverkan och främjande hand i hand. Slutligen fick MTM 2023 ett nytt uppdrag av regeringen, att förbereda för att kunna inrätta en tillsynsverksamhet för e-böcker från 2025.

I arbetet med att främja universell utformning och tillgänglighet spelar bok- och mediebranschen en viktig roll. Vi ser framför oss en fortsatt samverkan där, allt för att göra läsning tillgänglig för fler.

Magnus Larsson
Generaldirektör

Året som gått

Kunskapsöversikt om tillgänglig kris- och samhällsinformation

- Under 2023 inledde MTM ett samarbete med forskare för att sammanställa den forskning som finns inom området tillgänglig kris- och samhällsinformation. Myndigheten höll även en workshop med flera brukarorganisationer. Arbetet resulterade i en vägledning för kommunikatörer inom offentlig sektor som togs fram av den ideella organisationen Vetenskap och allmänhet och presenterades vid två tillfällen under året.

Uppdrag som tillsynsmyndighet

- MTM är en av flera tillsynsmyndigheter för lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet som träder i kraft 28 juni 2025. Den 16 november 2023 beslutades förordningen (2023:676) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet, i vilken MTM pekas ut som ansvarig för tillsyn när det gäller e-böcker och ändamålsenlig programvara. MTM får genom förordningen föreskriftsrätt för att ta fram bindande regler för sitt tillsynsområde. MTM har i slutet av 2023 påbörjat arbetet med att bygga upp en organisation och processplan för tillsynsarbetet.

Seminarie om lyssningsläsande

- I syfte att utveckla och förmedla kunskap om lyssningsläsning arrangerade MTM ett seminarium på Bokmässan i Göteborg den 29 september 2023. Det tog sin utgångspunkt i rätten att läsa på olika sätt och normen att läsa med ögonen. I panelen deltog forskare från MTM:s vetenskapliga råd. Seminariet fick stort genomslag och lyftes efteråt i flera nyhetsmedier.

Läsguldet

- MTM:s pris Läsguldet uppmärksammar personer, organisationer eller institutioner som skapar möjlighet för användarna att läsa på sina villkor. Folkbibliotekarien Britt-Inger Rörborn och specialläraren Kristina Göransson i Bergs kommun tilldelades Läsguldet 2023. Juryns motivering var:

”Med driv och engagemang arbetar specialläraren Kristina Göransson och folkbibliotekarien Britt-Inger Rörborn med gränsöverskridande nytänkande i bokcirkeln EPA book club. Med kreativitet och läslustig inställning har de lämnat sin trygga miljö och möter ungdomar där ungdomar är. Genom individuella anpassningar får Kristina och Britt-Inger skoltrötta, läsovana unga att läsa på sina villkor”.

Gemensamt möte för MTM:s råd och nämnder

- I september 2023 bjöd MTM in ledamöterna i myndighetens fem råd och nämnder för två dagars gemensamt möte på temat ”Allas rätt till läsning”. Frågorna som diskuterades var digital delaktighet, funktionshinderspolitikens uppföljning, lättlästa nyheter för demokratisk delaktighet, den svenska talboksmodellen samt metodstöd och deltagarinvolvning.

Verksamhetsöversikt

Myndigheten för tillgängliga medier ska arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning.

MTM:s organisation

MTM är en enrådgivningsmyndighet med ett insynsråd som utsetts av regeringen. Verksamheten är uppdelad i fem olika enheter; Omvärld och samverkan, Medier och tjänster, Användarstöd, Utvecklings- och förvaltningsstöd och Lednings- och verksamhetsstöd.

Insynsrådet

MTM:s insynsråd fungerar som ett stöd för generaldirektören och har en rådgivande funktion. Rådet möjliggör också insyn i myndighetens verksamhet, för såväl regeringen som för medborgaren.

Regeringen utser rådets ledamöter. 2023 har Insynsrådet bestått av:

- Daniel Forsman, stadsbibliotekarie för Stockholms stadsbibliotek
- Maria Hamrefors, styrelseledamot och företagsledare
- Nina Wormbs, professor i teknikhistoria vid Kungliga Tekniska Högskolan
- Per-Olov Hedvall, universitetslektor och avdelningschef på Certec vid Lunds universitet.

Tillsammans bidrar ledamöterna till verksamhetsutvecklingen på MTM. Under året har Insynsrådet sammanträtt vid tre tillfällen för att diskutera viktiga strategiska frågor för myndigheten.

Vision och strategi

Myndighetens verksamhet utgår från de övergripande uppdrag och uppgifter som ingår i förordningen (2010:769) med instruktion för Myndigheten för tillgängliga medier, samt regleringsbrev. Utifrån detta har MTM formulerat sin vision och strategiska inriktning.

Vision

Ett samhälle där all läsning är tillgänglig.

Strategisk inriktning

Med ledande kunskap och användaren i fokus främjar vi tillgänglig läsning i samhället.

MTM:s strategi 2021–2023

Strategins fokusområden har legat som grund för myndighetens planering och genomförande av verksamheten under året.

- MTM ska vara ett etablerat kunskapscentrum och en drivande aktör inom tillgänglig läsning. Vi ska förmedla kunskap om läsarnas behov och bidra till att hitta lösningar för olika situationer i olika skeden av livet.
- MTM ska främja den demokratiska rätten till läsning, så att fler oavsett förutsättningar kan ta del av litteratur, nyheter och samhällsinformation.
- MTM ska utveckla produkter och tjänster med bästa möjliga läsoplevelse utifrån läsarnas behov med hjälp av modern teknik. Vi ska komplettera marknadens utbud genom att tillgängliggöra läsning som våra läsare annars inte har möjlighet att ta del av.

Prestationsredovisning

Myndigheten har inte några kvantifierbara mål för verksamheten i myndighetsinstruktionen eller i regleringsbrevet för 2023. I budgetpropositionen¹ anges dock att taltidningsverksamheten ska redovisas så att antalet taltidningar, antal prenumeranter och kostnadsutvecklingen ska framgå. I resultatrapporten redovisas dessa parametrar i kapitlet Dagstidningar. MTM redovisar sin verksamhet utifrån nedanstående prestationer och resultatredovisningen är indelad efter dessa.

1 Proposition. 2022/23:1 utgiftsområde 17

- Medier lättläst
- Medier kultur
- Medier utbildning
- Dagstidningar

För varje prestation redovisar MTM verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som myndigheten har i förordningen (2010:769) med instruktion för Myndigheten för tillgängliga medier. MTM har sedan tidigare bedömt att det inte är relevant att redovisa någon styckkostnad, för prestationerna, eftersom de ofta skiljer sig mycket åt i kostnad och omfattning mellan åren. Detta beroende på att MTM:s tjänster och produkter är efterfrågestyrda.

Den individbaserade statistiken redovisas uppdelad efter juridiskt kön. Med kvinna/flicka respektive man/pojke avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas personer som saknar svenskt personnummer, exempelvis utländska högskolestudenter och asylsökande med LMA-nummer, eller organisationer/institutioner.

Regeringsuppdrag

Agenda 2030

Myndigheten ska med utgångspunkt i det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 redovisa resultat från myndighetens verksamhet som bidrar till genomförandet av agendan.

MTM:s uppdrag ligger i linje med Agenda 2030:s sociala och ekonomiska målsättningar.

Framför allt svarar verksamheten mot Mål 10 i agendan – Minska ojämlikheten inom och mellan länder. Därtill de nationella målsättningarna för funktionshinderspolitiken som regeringen lyfter fram i handlingsplanen för Agenda 2030.

Under 2023 har den oberoende nyhetstidningen *8 Sidor* fortsatt att driva sajten *Alla väljare* i syfte att öka möjligheten för personer med lässvårigheter att tillgodogöra sig och följa den politiska debatten under mellanvalsperioden. Uppdraget har genomförts genom redaktionens journalistik. Uppdraget är att särskilt rikta sig till grupper med lågt deltagande i de allmänna valen, såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning. Detta bidrar till mål 16 – Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer – i Agenda 2030.

MTM har också samverkat med Myndigheten för delaktighet och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i frågor som rör demokratisk delaktighet inom ramen för myndighetens och MUCF:s uppdrag att följa upp funktionshinderspolitiken utifrån detta perspektiv.

MTM har tillgängliggjort litteratur, nyheter och samhällsinformation vilket har bidragit till att stärka användarnas möjlighet att ta del av samhälls- och kulturliv. Under 2023 tillgängliggjordes 2 901 (2 812) titlar som tal-

punkt- eller e-textböcker. Likaså har 1 991 517 (1 907 415) digitala lån av tillgängliga medier gjorts från MTM:s digitala låneplattform Legimus. Inom ramarna för MTM:s uppdrag att producera och distribuera kurslitteratur till högskolestuderande med funktionsnedsättning i form av läsnedsättning, har MTM producerat och förvärvat 1 258 (1 209) titlar kurslitteratur på efterfrågan från studenter. Under 2023 gjordes 409 495 (435 498) lån av studenter. Produktionen av tillgänglig kurslitteratur har bidragit till ett mer inkluderande samhälls- och arbetsliv för användarna och bidragit till Agenda 2030 Mål 4 – Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla – och Mål 8 – Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla – i Agenda 2030, ur både ett socialt och ekonomiskt perspektiv.

Uppföljning av de funktionshinderspolitiska målen

MTM har i uppdrag att redovisa hur verksamheten bidrar till att uppfylla de funktionshinderpolitiska målen utifrån regeringens strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031.

Regeringen beslutade om en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under åren 2021–2031 den 23 september 2021. I samband med beslutet fick MTM tillsammans med tjugonio andra myndigheter i uppdrag att följa upp och åiterrapportera hur myndighetens verksamhet bidrar till att nå de nationella målen för funktionshinderspolitiken. MTM fick tillsammans med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ett särskilt uppdrag att följa upp hur myndigheternas verksamhet bidrar till demokratisk delaktighet.

Under året har MTM också deltagit aktivt i diskussionen kring Myndigheten för delaktighets uppföljningsmodell och indikatorer för levnadsvillkor och effekter av strategin kopplat till demokratisk delaktighet. MTM har bland annat lyft fram behovet av att verka för handling och förändring av villkoren mellan mätningarna. Likaså behovet av bättre statistik på samhällsnivå kopplat till MTM:s målgruppers demokratiska delaktighet.

Verksamhetsperspektiv

Att utveckla den demokratiska delaktigheten bland läsarna är nära knutet till MTM:s grunduppdrag enligt myndighetsinstruktion och andra regeringsuppdrag. Tillgången till litteratur, nyheter och samhällsinformation utifrån den enskilda individens förutsättningar oavsett läsförmåga och funktionsnedsättning, är en grundförutsättning för demokratisk delaktighet. MTM:s uppdrag att vara ett kunskapscenter för tillgängliga medier och främja tillgänglighet och universiell utformning av litteratur, nyheter och samhällsinformation bidrar på många sätt till att öka den demokratiska delaktigheten för MTM:s målgrupper. Likaså myndighetens produktion av unika produkter och tjänster.

Universiell utformning/individuella stöd och lösningar

Utgångspunkten för MTM:s verksamhet är principen om universiell utformning. Myndigheten har under 2023 fortsatt sitt arbete med att implementera principen i sitt främjande arbete, i intern och extern kommunikation samt andra delar av verksamheten där den är tillämpbar. Dock består MTM:s uppdrag till stor del av att tillhandahålla särlösningar för tillgänglig läsning på grupp- eller individnivå.

Flera av de produkter och tjänster som MTM tillhandahåller har en tydlig koppling till läsarnas möjlighet till demokratisk delaktighet. Ett exempel är den lättlästa nyhetstidningen *8 Sidor* vars sajt *8Sidor.se* haft nära 3 miljoner besökare under 2023 (tabell 6, sidan 33).

Ett annat exempel är sajten *Alla väljare* med lättläst information om val och politik med fokus på grupper av röstberättigade med lågt deltagande i tidigare allmänna val såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättningar. Under året hade MTM i uppdrag att driva sajten för att informera om val och politik under mellanvalsåret 2023.

Nyhetstidningen *8 Sidor* och webbplatsen *Alla väljare* bedöms ha bidragit till en ökad medvetenhet om demokratin i Sverige bland målgrupperna.

En annan del av MTM:s uppdrag som bidrar till demokratisk delaktighet är produktionen och distributionen av tillgänglig kurslitteratur för studenter med läsnedsättningar. Uppdraget ligger även direkt i linje med Agenda 2030 mål 4 *Att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla*. Under 2023 producerades och förvärvades 1 258 tal-, punkt- och e-textböcker till universitets- och högskolestuderande, jämfört med 1 209 under 2022 och 1 517 under 2021. Antalet producerade och förvärvade titlar är helt efterfrågestyrt och beror på antalet studerande och vilka kurser de läser. Antalet lån under 2023 var 490 495 (435 498 lån 2022 och 409 271 lån 2021) varav 490 316 lån gjordes direkt av studenterna, jämfört med 435 400 lån 2022 och 409 197 lån 2021. MTM har också arbetat aktivt under 2023 för att stärka barn och ungas tillgång till tillgänglig läsning. Under året har 18 459 nya användare registrerats och fått tillgång till MTM:s digitala bibliotek Legimus via tjänsten Egen nedladdning.

MTM har också fortsatt sin satsning på att öka den interna kunskapen om klarspråk. Under året har alla medarbetare deltagit i flera kompetensutvecklingsinsatser kring klarspråk. Likaså har en intern handbok för klarspråk samt annat stödmaterial tagits fram.

Främjande av universell utformning av e-böcker i enlighet med kraven i EU:s tillgänglighetsdirektiv

Myndigheten ska nära följa och medverka i det europeiska arbetet med framtagande av standarder för universell utformning av e-böcker och ändamålsenlig programvara för e-böcker. Myndigheten ska genom dialog med bok- och förlagsbranschen analysera behovet av främjande insatser som underlättar universell utformning av e-böcker och ändamålsenlig programvara för e-böcker i enlighet med kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet).

För mer information om MTM:s arbete med uppdraget under 2023 se avsnittet *Främjande av universell utformning av e-böcker*, sidan 23.

Informationssäkerhet

Myndigheten för tillgängliga medier ska övergripande redogöra för hur myndigheten arbetat för att stärka sin informationssäkerhet och för hur den planerar för att möta framtida behov. Redovisningen ska särskilt fokusera på kopplingar och beroende till IT-tjänsteleverantörer samt distansarbete.

Informationssäkerhetsmässigt har omvärlden blivit betydligt mer utmanande och hoten är både fler och allvarigare. En orsak är att omvärlden i högre grad börjat sikta in sig på Sverige och svenska mål för cyberattacker.

MTM har under 2023 uppdaterat sina interna riktlinjer och policyer kopplade till informationssäkerhet. MTM har dessutom under 2023 tagit beslut som lägger stort fokus på informationssäkerhetsarbetet framåt. Myndigheten har gjort en analys av riskerna med hemarbete, likaså av myndighetens kopplingar och beroende av externa IT-leverantörskontakter. Analyserna har resulterat i att MTM vidtagit såväl tekniska åtgärder för säkrare datakommunikation som förändrade rutiner kring behörighetshantering. MTM har också gjort ett ställningstagande i leverantörs- och molntjänstfrågan vilket innebär att myndigheten kommer att gå igenom alla leverantörer och system för att säkerställa att de uppfyller de krav som ställs utifrån ett informationssäkerhetsperspektiv.

MTM har under året arbetat vidare med att ersätta vissa av de äldre IT-systemen vid myndigheten, främst system för distribution, vilket har bidragit till ökad informationssäkerhet. Arbetet med att införa de nya systemen beräknas vara klart under första kvartalet 2024.

MTM har dessutom gjort flera förbättringar av befintliga system. Exempel på sådana förbättringsåtgärder är en genomgång av Active Directory (AD)², revidering av behörigheter i systemen och två-faktors autentisering³.

MTM bedömer i nuläget att myndigheten uppfyller de tekniska kraven i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verktyg Infosäkkollen.

Alla väljare

Uppdrag till MTM att fortsatt driva webb-platsen Alla väljare med lättläst nyhetsinformation under mellanvalsperioden fram till EU-parlamentsvalet 2024. Verksamheten ska särskilt inriktas mot grupper av röstberättigade med lågt deltagande i tidigare allmänna val såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättningar.

För närmare information om verksamheten under 2023 se avsnitt 8 Sidor sidan 34.

2 Active Directory (AD) är en tjänst i Windows Server som används för att hantera och organisera användare, resurser, behörigheter, klienter och servrar.

3 För inloggning krävs utöver användarnamn och lösenord även en engångskod som erhålls genom app.

Resultatredovisning för MTM

Ekonomisk analys

Tabell 1. Verksamhetsutfall 2021-2023, tkr

	2023	2022	2021
Intäkter	202 974	198 702	194 209
Kostnader	203 077	198 702	194 104
Verksamhetsutfall	-104	0	106
Medel från statsbudgeten för finansiering av bidrag	8 203	7 224	6 481
Lämnade bidrag	8 810	7 224	6 481
Verksamhetsutfall	-607	0	0

Källa: Agresso

Kommentar till tabellen

Kostnaderna ökade med 4 375 tkr (2 procent) under 2023 jämfört med föregående år och förklaras till stor del av den höga inflationen under året.

Verksamhetsutfallet på minus 104 tkr för 2023 är kopplat till utfallet 2021.

Då avslutades ett projekt som genererade ett överskott på 104 tkr. Under 2023 har det sparade överskottet använts, vilket förklarar det negativa verksamhetsutfallet.

Lämnade bidrag består av ekonomiskt stöd till taltidningar och kulturtidskrifter. Under 2023 har inte allt stöd till kulturtidskrifterna kunnat betalas ut på grund av att det varit nödvändigt att begära in kompletterande information från tidskrifterna. Därför har 607 tkr bokats upp för utbetalning under 2024.

Prestationsredovisning

Tabell 2. Kostnader och intäkter fördelade på verksamhet, inklusive OH-kostnader och stödverksamhet, tkr

Verksamhet	2023	2022	2021
Medier lättläst, intäkter av anslag	2 385	2 194	2 293
Medier kultur, intäkter av anslag	128 412	120 456	120 698
Medier utbildning, intäkter av anslag	28 902	31 738	30 232
Dagstidningar, intäkter av anslag	33 159	34 925	31 692
Medier lättläst, övriga intäkter	8 151	8 112	8 042
Medier kultur, övriga intäkter	1 932	1 270	1 253
Medier utbildning, övriga intäkter	0	0	0
Dagstidningar, övriga intäkter	30	7	0
Summa intäkter enligt resultaträkning	202 974	198 702	194 209
Medier lättläst, kostnader	14 926	14 853	15 602
Medier kultur, kostnader	76 211	65 136	70 182
Medier utbildning, kostnader	46 425	51 419	48 413
Dagstidningar, kostnader	65 515	67 294	59 906
Summa kostnader enligt resultaträkning	203 077	198 702	194 104
Medier lättläst	0	0	0
Medier kultur, transfereringar	1 300	1 077	900
Medier utbildning	0	0	0
Dagstidningar, transfereringar	7 510	6 146	5 581
Summa transfereringar enligt resultaträkning	8 810	7 224	6 481

Källa: Agresso

Kommentar till tabellen

Under 2023 ökade intäkterna och kostnaderna med cirka två procent jämfört med 2022.

De samlade intäkterna ökade med 4 272 tkr. Ökningen består till största delen av ökade anslag. Därutöver en ökning av intäkter från försäljning av tjänster, material och ränteintäkter.

Kostnaderna för Medier kultur ökade med 11 076 tkr under 2023. Kostnadsökningen kan i första hand kopplas till den höga inflationen under året samt att produktionskostnaderna ökat på grund av att nya avtal har slutits med leverantörer.

För Medier utbildning minskade kostnaderna med 4 994 tkr jämfört med föregående år. Produktionen av kurslitteratur för universitets- och högskolestuderande är helt efterfrågestyrd vilket medför att kostnaderna varierar mellan åren. Dagstidningar visar på lägre kostnader under 2023 jämfört med 2022. Förklaringen är att antalet prenumeranter minskat under året samt att färre marknadsföringsinsatser gjordes under året jämfört med tidigare år.

Transfereringar består av lämnade bidrag till kulturtidskrifter och dagstidningar. För 2023 ökade det ekonomiska stödet till kulturtidskrifter. Beträffande dagstidningar så bytte MTM ersättningsmodell för stöd 2023. På grund av eftersläpning från den gamla ersättningsmodellen löpte två ersättningsmodeller parallellt vilket bidragit till att kostnaden för stöd ökade under 2023.

Kostnaderna för OH- och stödverksamheten för budgetåret 2023 uppgår till 56,3 (52,3) miljoner kronor, som i tabellen fördelas procentuellt över verksamheterna. Ökningen beror på ökade personalkostnader till följd av den senaste avtalsrörelsen, ökade lokalkostnader på grund av inflationen samt högre kostnader för köpta tjänster.

MTM som nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier

Med utgångspunkt från MTM:s uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier har myndigheten delat upp verksamheten i tre grenar – främjande, produktion och tillsyn vilka gemensamt bidrar till att bygga upp MTM:s kunskap om våra läsares behov av tillgängliga medier.

Verksamhet 2023

Myndigheten ska vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier. Myndigheten ska sammanställa och sprida information om tillgängliga medier och deras målgrupp.

Under 2023 har MTM fortsatt att fördjupa och utveckla arbetet som kunskapscentrum för tillgänglig läsning. Som kunskapscentrum arbetar MTM med metoden: identifiera kunskapsglapp, samla in och utveckla den kunskap som behövs, samt i ett sista led: förmedla kunskapen till målgrupperna.

I samtliga steg är samverkan och främjande betydelsefulla inslag. Ett exempel på hur arbetet skett enligt denna metod under 2023 är inom området tillgänglig kris- och samhällsinformation. Efter att ha identifierat brister i förmedlingen av tillgänglig information till sårbara grupper under covid-pandemin, inleddes ett samarbete med forskare för att sammanställa den forskning som finns inom området tillgänglig kris- och samhällsinformation. Med sammanställningen som underlag, samt resultatet från en workshop med olika brukarorganisationer, fick den ideella organisationen Vetenskap och allmänhet i uppdrag att framställa en vägledning för kommunikatörer i offentlig sektor.⁴ Vägledningen presenterades i samband med en hybridkonferens som MTM arrangerade i mars 2023 som har nått ut till över sexhundra personer.⁵ Vägledningen presenterades återigen vid en nätverksträff

4 <https://mtm.se/contentassets/aa752bd2a34c4dd69e9782aa712359f2/vagledning-tillganglig-samhallsinformation.pdf>

5 <https://mtm.screen9.tv/media/JdxERIOqR4vxKSDhEe9-aQ/na-fler-med-livsviktig-information>

för Statens medieråds MIK-nätverk i juni 2023 på temat MIK och totalförsvaret. Nätverksträffen genomfördes tillsammans med Myndigheten för psykologiskt försvar, Kungliga biblioteket (KB) och Utbildningsradion.

För att uppnå större effekt i omvärlden arbetar MTM mer fokuserat med teman för kunskapscentrumutvecklingen. Det gör att myndighetens arbete som kunskapscentrum förtydligas och förstärks och får större genomslagskraft i det offentliga samtalet. Under 2023 har MTM arbetat med att samla in, utveckla och förmedla kunskap om lyssningsläsning med ett särskilt fokus på lyssningsläsning i högre utbildning. Liksom när det gäller kris- och samhällsinformation sker arbetet efter samma metod, och kunskap byggs på både forskning och beprövad erfarenhet. Vid Bokmässan i Göteborg arrangerade MTM ett seminarium om lyssningsläsning som tog sin utgångspunkt i rätten att läsa på olika sätt och som utmanade ögonläsning som norm. I panelen deltog forskare från MTM:s vetenskapliga råd. Seminariet fick ett stort genomslag och lyftes efteråt i flera nyhetsmedier.⁶

Under 2023 har MTM publicerat fyra rapporter som samtliga har tagits fram i samverkan med forskare inom olika discipliner. Samtliga rapporter lyfter fram olika aspekter av tillgänglig läsning.⁷

MTM har tillsammans med KB och Kulturrådet arrangerat fyra tillfällen av Angelägen forskning under året. I november sändes Angelägen forskning i samband med en fortbildningsdag för folkbibliotekarier som MTM arrangerade med fokus på tillgängligt läsfrämjande. Vid sändningen presenterades rapporten Att läsfrämja för öronen som MTM tagit fram i samverkan med forskare från Bibliotekshögskolan i Borås.

Under året satsade MTM också på kunskapsförmedling kring lättläst som format. I samarbete med Linnéuniversitet och Dyslexiförbundet Skåne arrangerades fyra välbesökta lunchwebbinarier om att läsa och skriva på lättläst.⁸ Åsa Wengelin, professor i svenska språket vid Göteborgs universitet, undersökte på uppdrag av MTM hur lättlästa texter kan utformas så att fler ska kunna och vilja läsa. Hennes studie resulterade i rapporten *I huvudet på en lättlästförfattare och två lättlästredaktörer*.

MTM anlidade under året Begripsam för att undersöka hur medvetna radbrytningar, så kallat frasanpassat radfall, underlättar läsningen av lättlästa texter. Rapporterna presenterades på ett av de nämnda lunchwebbinarierna, och har genererat stort intresse i offentlig sektor och delats vidare i flera andra myndigheters kommunikationskanaler.

6 <https://unt.se/bli-prenumerant/artikel/jvoqd0pl#meny>
<https://www.jp.se/2023-09-29/ju-forskare-ljudbocker-ska-stallas-mot-att-inte-lasa-alls>
<https://www.sydsvenskan.se/2023-11-23/ljudbokspaniken-ar-som-80-talets-videovaldsdebat>

7 https://mtm.se/globalassets/rapporter/rapport-att-lasframja-for-oronen_tillganglig.pdf
<https://mtm.se/contentassets/aa752bd2a34c4dd69e9782aa712359f2/vagledning-tillganglig-samhallsinformation.pdf>
https://www.mtm.se/contentassets/05be552d44c746959eba6b0db53a7c1f/rapport_frasanpassat-radfall.pdf
<https://www.mtm.se/contentassets/48ec76f7fcff4523aeadca2ca3359e4/i-huvudet-pa-en-lattlastforfattare.pdf>

8 https://mtm.screen9.tv/media/HE6LFDn8bCCuLK3AsBao_g/sa-blir-lattlast-annu-enklare-frasanpassat-radfall
<https://mtm.screen9.tv/media/OlZKFz1JTRuIvgHcbGnr4w/att-lasa-i-fangelse>
<https://mtm.screen9.tv/media/R9oUIHop3pIRmaVGQEmQg/vad-ar-lattlast-enligt-forfattare-och-redaktorer>
<https://mtm.screen9.tv/media/5stdKfv5iRGMJ1jsYkNx-A/att-skriva-en-vag-in-i-lasandet>

Under året har en förstudie startat kring behoven av att få lättlästa nyheter på svenskt teckenspråk. Förstudien ska också undersöka möjligheten att publicera den lättlästa nyhetstidningen *8 Sidor* på svenskt teckenspråk.

Tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) tog MTM under 2023 initiativ till att utveckla och revidera riktlinjer för produktion av tillgänglig litteratur i Epub som används av MTM, SPSM och MTM:s övriga nordiska syskonmyndigheter. En arbetsgrupp har arbetat med nya, uppdaterade riktlinjer. Förutom att vara ett arbetsredskap för myndigheternas egen produktion bedömer gruppen att riktlinjerna kan vara intressanta ur ett främjandeperspektiv, för utomstående, som en konkret tillämpning av e-boksstandarder i ett produktionsflöde. Så uppdateringen omfattar också en del klagoranden för externa läsare. De nya nordiska riktlinjerna kommer att publiceras under våren 2024.

Myndighetens nämnder och råd är en viktig del i arbetet att vara ett kunskapscentrum. För att hjälpa myndigheten i strategiska verksamhetsfrågor bjöd MTM i september in samtliga ledamöter i myndighetens fem råd och nämnder för två dagars gemensamt arbete under rubriken ”Allas rätt till läsning”. De frågor ledamöterna arbetade med var digital delaktighet, funktionshinderspolitikens uppföljning, lättlästa nyheter för demokratisk delaktighet, den svenska talboksmodellen samt metodstöd och deltagarinvolvering.

Internationell samverkan

MTM har under 2023 utvecklat och fördjupat våra samverkansformer med The Daisy Consortium, en internationell expertorganisation som verkar för att utveckla globala lösningar för tillgänglig publicering och läsning i samverkan med aktörer inom olika samhällssektorer. MTM sitter med i The Daisy Consortiums styrelse och medverkar i olika arbetsgrupper, som European Inclusive Publishing Forum¹⁰. I detta forum sker mycket omvärldsbevakning och utvecklingsarbete när det gäller att främja tillgänglig publicering med anledning av det europeiska tillgänglighetsdirektivet. Daisykonsortiet har flera projekt som ökar tillgängligheten i läsandet där MTM bland annat följer och deltar i projekt och utvecklingsarbete vad gäller Musik på punktskrift⁹ och DAISY:s STEM-grupp (science, technology, engineering, and mathematics).

MTM har påbörjat ett utvecklingsarbete i relation till det svenska Daisykonsortiet (SDK) i syfte att utveckla och bredda samverkan med relevanta aktörer inom tillgänglig läsning samt minska administrationen.

I november arrangerade SDK en hybridkonferens. Konferensen hölls fysiskt i Malmö och fick i år rubriken Läs världen bättre och hade fokus på tillgänglig läsning ur ett internationellt perspektiv.

IFLA är en global, oberoende organisation för informationsspecialister, bibliotek och deras användare. MTM nominerade 2023 en medarbetare till IFLA-sektionen Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section, LPD. Den samlar expertisen, ger möjlighet till kunskapsutbyte, samarbete och påverkan.

MTM har tillsammans med sina nordiska motsvarigheter samarbeten

9 <https://daisy.org/activities/projects/music-braille/>

kring strategiska frågor, främjande av bok- och förlagsbranschen, förvärv av titlar och utveckling kring produktionsformat och riktlinjer. I samverkan ingår NOTA (en del av det danska nationalbiblioteket), HBS på Island, CELIA i Finland, nationalbiblioteket i Norge och SBS i Schweiz. Under året har samarbetet bland annat fokuserat på att följa implementeringen av tillgänglighetsdirektivet. Samverkan sker också kring barn- och unga med läsnedsättning. Det finns även ett samarbete kring att tillgängliggöra matematik där även Statped (Norge) och SPSM (Sverige) ingår. Under 2023 har Celia (Finland) och MTM haft kunskapsutbyte kring medieplanering, urval och förmedling av talböcker på utländska språk.

MTM har under året fördjupat sitt samarbete med NOTA och arbetat med ett övergripande samverkansavtal mellan myndigheterna. En del av samarbetet är riktat mot de bakomliggande IT-systemen för Legimus.

Kvalitativa användarstudier

MTM arbetar kontinuerligt med användarundersökningar. Kvalitativa och kvantitativa undersökningar är en förutsättning för att utveckla MTM som kunskapscentrum för tillgänglig läsning. En del av undersökningarna görs av MTM, medan andra görs i samverkan med forskare från olika lärosäten. Nedan följer en redovisning av de kvalitativa undersökningar som gjorts av MTM under 2023.

Fördjupade kunskaper kring personer med afasi

MTM har identifierat att myndigheten behöver stärka kunskapen kring vissa av våra målgrupper. Det handlar såväl om att vi behöver få en bättre förståelse kring vissa målgruppers behov och förutsättningar för goda läsupplevelser som att utveckla våra metoder för att nå ut och inkludera fler i våra användarundersökningar.

En av dessa grupper är personer med afasi. Under året har vi påbörjat en förstudie med fokus på personer med afasi i syfte att bygga kunskap om läsning och förutsättningar att använda de produkter och tjänster som MTM tillhandahåller. Med andra ord vill vi öka vår kunskap om såväl förutsättningar för att använda teknik och digitala lösningar som själva lässituationen. I det här arbetet är också kontaktytor med personer som känner målgruppen viktiga, exempelvis logopedier, arbetsterapeuter, dagliga verksamheter för personer med afasi, samt forskare inom området. Förstudien förväntas vara klar under 2024.

Fördjupande studie kring barns och ungas läsning

Under hösten har MTM genomfört fokusgrupper med barn för att fördjupa vår kunskap om barns läsning och användning av Legimus. Sammanlagt deltog elva barn i åldrarna 10–14 år, varav fem barn gick i anpassad grundskola. Fokusgrupperna kompletterades med intervjuer med skolbibliotekarierna.

I fokusgrupperna diskuterades elevernas attityd till läsning, deras läsvanor och hur de upplever att det är att använda och läsa med Legimus. De fick

även visa på sin läsplatta eller dator vilken bok de läser just nu i Legimus, vilket också gjorde det möjligt för oss att prata konkret kring gränssnittet: vad fungerar bra och vad kan bli bättre.

Resultaten visar att barnen uppskattar att läsa med Legimus men att de behöver handledning för att komma i gång och de behöver ofta hjälp att hitta böcker att läsa. Flera, i synnerhet eleverna i anpassad grundskola, behöver även hjälp med att söka efter böcker i Legimus.

Kvantitativa användarstudier

Under 2023 har MTM genomfört eller påbörjat nio undersökningar. 2022 dominerades av användarundersökningar, medan 2023 präglats av undersökningar för kunskapsinhämtning kring olika samhällsföreteelser såsom hemsidan Digin.nu, punktskriftsutbildning och tillgänglighetsdirektivet.

MTM har tillsammans med Myndigheten för delaktighet och Post- och telestyrelsen genomfört en kvalitetsmätning av hemsidan *Digin.nu*. Syftet var att studera besökarnas uppfattning om hemsidan. Främsta skälet till besök på *Digin.nu* är att söka information om lagar/regler samt fakta om digital tillgänglighet. Nästan 9 av 10 hittade den information de sökte.

MTM och Punktskriftsnämnden gjorde en undersökning bland landets syncentraler. Syftet var att få en bild av hur syncentralerna bedriver punktskriftsutbildning för vuxna. 85 procent bedriver punktskriftsutbildning i egen regi. Sex av tio regioner tror att behovet av punktskriftsutbildning de närmaste åren kommer vara på samma nivå som idag. En femtedel bedömer att behovet kommer att öka.

Mot bibliotekssektorn och förlagsbranschen har två undersökningar gjorts i syfte att kartlägga kännedom och kunskap om tillgänglighetsdirektivet. Det noteras att det finns en del okunskap om direktivet. Vidare ser båda sektorer att de saknar en del intern kompetens i dessa frågor och att arbetet med tillgänglighet är i sin linda. Samtidigt noteras att MTM blir viktig aktör i detta arbete.

Under året har Legimusundersökningen från 2022 upprepats. Resultatet är relativt oförändrat sedan förra mätningen. De förändringar som noteras går i något negativ riktning. Mot bakgrund av de tekniska utmaningar som Legimus haft sedan lanseringen av den nya plattformen får resultatet betraktas som godkänt. Högt prioriterat är nu att få fart på åtgärdsarbetet.

Tabell 3. Redovisning av Nöjd läsarindex (NLI) och Net promoter score (NPS)

Produkt	NPS 2023	NPS 2022	NLI 2023	NLI 2022
Legimus	60	68	74	76

Källa: Legimusundersökning 2023

Kommentar till tabellen

NLI är ett samlat mått som mäter hur nöjda läsarna är med MTM:s produkter och tjänster. Nöjt läsarindex (NLI) är MTM:s version av nöjt kundindex (NKI). NKI är en etablerad metod för att mäta nöjdhet och används bland annat av Statistiska

centralbyrån (SCB). Ett värde mellan 0–59 innebär att läsaren är missnöjd, 60–74 att läsaren är nöjd och värden på 75 och högre visar att läsaren är mycket nöjd. NPS (Net Promoter Score) visar hur sannolikt det är att MTM:s läsare skulle rekommendera myndighetens tjänster till andra personer. Ett NPS-värde kan variera mellan –100 upp till +100. Värden mellan 30–40 är bra, 41–50 är mycket bra medan resultat över 50 är utmärkta.

En marknadsundersökning har genomförts bland den svenska allmänheten i åldersgruppen 50 år och äldre om deras kännedom om och intresse för taltidningen om de skulle bli berättigade till denna. I denna studie har vi även tagit hänsyn till om respondenten möter läshinder eller inte.

Några undersökningar kommer att presenteras i början på 2024. En undersökning belyser hur bibliotekssverige ser på MTM som kunskapscenter för tillgänglig läsning. En annan hur SFI-lärare använder lättläst material i sin undervisning och sedan upprepas användarundersökningen för taltidningen från 2021.

I samband med undersökningarna bedrivs ett aktivt åtgärdsarbete som introducerats under 2023. En åtgärdsplan åtföljer alla undersökningar. I dessa åtgärdsplaner tas förbättringsområden fram på både kort och lång sikt.

Läsarcentrerad verksamhetsutveckling (LCV)

Under året har arbetet fortsatt med att utveckla MTM i en så kallad läsarcentrerad verksamhetsutveckling. En viktig beståndsdel i detta arbete är att ständigt lyssna på läsaren. Detta sker företrädesvis i dialog med läsaren men kan också kompletteras med att lyssna på de medarbetare som på olika sätt får och har kunskap om läsaren. För att studera detta har en kartläggning påbörjats för att belysa vilken typ av kontakter medarbetarna har med läsarna, hur frekventa de är och hur informationen sprids mellan medarbetarna. Kartläggningen ska ge förslag på hur kunskap om läsaren så effektivt som möjligt kan spridas inom MTM och till rätt mottagare. Förslag på arbetsprocess och verktyg för kunskapsöverföring tas fram liksom eventuellt behov av att skapa mötesplatser för informationsutbyten.

Ett annat förslag som antagits kopplat till LCV är att alla beslut som fattas på myndigheten som berör läsaren alltid ska följas av en konsekvensanalys med för- och nackdelar för läsaren. Ett förslag som ska implementeras under 2024.

Inom ramen för LCV-arbetet genomfördes även en utbildning kring hur MTM kan utveckla arbetet med läsaren i fokus. Att ha läsaren i fokus innebär att ständigt agera och arbeta efter läsarens behov och önskemål. Detta är en metod för att säkerställa att läsarens fokus verkligen genomsyrar hela myndigheten. Utbildningen var ytterligare ett steg i ambitionen att utveckla verksamheten i en läsarcentrerad riktning.

Främjande verksamhet 2023

I kapitlet redovisas resultatet av de främjande insatser som MTM genomfört under 2023 i enlighet med sitt uppdrag i myndighetsinstruktionen samt övriga regeringsuppdrag.

Främjande - akademi

Samverkan med och främjande av akademien är ytterligare en förutsättning för att utveckla MTM som kunskapscentrum. Genom myndighetens vetenskapliga råd säkerställs samverkan med forskare från olika vetenskapliga discipliner som är angelägna för MTM:s verksamhetsområde. Myndigheten för också dialog med flera forskare från andra lärosäten och vetenskapliga discipliner som är viktiga för verksamheten. Under 2023 har MTM till exempel samverkat med Malmö Universitet kring en kunskapsöversikt om lyssningsläsning i högre studier. Myndigheten har även fortsatt samverkat med Malmö universitetsbibliotek som utfört en systematisk sökning efter vetenskapliga publikationer inom området taktill bildformgivning.

MTM har också under 2023 slutit en behovsanpassad överenskommelse om samverkan med Mälardalens universitet.

MTM ingår i forskningsnätverket Include – Centrum för inkluderingsforskning vid Högskolan i Borås.¹⁰ Under året har myndigheten genom Include-nätverket deltagit i en gemensam EU-ansökan för ett doktorandprojekt med fokus på tillgänglig krisinformation.

En stor del av samverkan med akademien sker också genom att MTM deltar i undervisningen på olika kurser och program. MTM deltar i samtliga bibliotekarieutbildningar och flertalet specialpedagogutbildningar med föreläsningar om tillgänglig läsning. Under 2023 har MTM även deltagit i ett utbildningsråd för ABM-masterutbildningen vid Lunds universitet.

Under 2023 har myndigheten inlett en ny samverkan med kandidatutbildningen i Cognitive Science på kursen "Cognitive Perspectives in Human-Machine Interaction" vid Göteborgs universitet. Studenterna på kursen har fått arbeta med utvecklingsprojekt kopplade till Legimus.

Främjande - offentlig sektor

Bland offentliga aktörer återfinns många av nyckelaktörerna för att läsning ska bli tillgängligt för alla. Under 2023 har MTM fokuserat på att nå ut vad gäller tillgänglig samhälls- och krisinformation där myndigheten i mars lanserade en vägledning.

Under senare delen av året har fokus varit på att bidra till biblioteksmyndigheternas (Kulturrådet, Kungliga biblioteket och MTM) utvecklingsarbete där Kulturrådet slutförde sin rapport *Folkbibliotekens framtida behov av statliga stöd* (ett uppdrag de fick i regleringsbrevet för 2023) och Kungliga Bibliotekets

10 <https://www.hb.se/forskning/forskningsportal/centrumbildningar/include---centrum-for-inkluderingsforskning/#:~:text=Centrum%20f%C3%B6r%20Inkluderingsforskning%20syftar%20till,av%20en%20stark%20multidisciplin%C3%A4r%20forskningsmilj%C3%B6>

arbete med stärkt bibliotekssamverkan (Ku2022/00857). Att staten samlar sig på statlig nivå är viktigt för att kunna ge ett bra stöd till landets bibliotek.

Främjande - privat sektor

I arbetet med att främja universell utformning och tillgänglighet spelar bokbranschen och mediebranschen båda en viktig roll för att göra litteratur och nyheter tillgängliga för fler.

Under 2023 har MTM haft ett särskilt regeringsuppdrag, att främja universell utformning av e-böcker i enlighet med kraven i EU:s tillgänglighetsdirektiv. Detta redovisas under rubriken Regeringsuppdrag i årsredovisningen.

När det gäller främjande av tillgängliga nyheter, publicerade MTM i mars 2023 pilotstudien Digital tillgänglighet på svenska nyhetssajter.¹¹ I pilotstudien granskade konsultföretaget Metamatrix tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning på tio svenska dagstidningars webbplatser. Rapporten ger en översiktlig bild av vanligt förekommande tillgänglighetsbrister och hur dessa kan åtgärdas. Rapporten presenterades på ett webinarium. Målgruppen för webinariet var beslutsfattare och specialister inom webb-utveckling på de svenska tidningshusen. Webinariet väckte stort engagemang och lockade såväl de stora mediehusen som medelstora till mindre lokaltidningar. Pilotstudien blev uppmärksammas av flera medier. Klartext i Sveriges Radio¹² och Skånes taltidning¹³ gjorde inslag om resultaten av studien.

Främjande - universell utformning av e-böcker

Med anledning av det europeiska tillgänglighetsdirektivet, som i Sverige genomförs genom lagen (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet, fick MTM 2023 ett regeringsuppdrag. I uppdraget ingår att följa och medverka i standardiseringsarbete kopplat till den nya lagen, att genom dialog med bok- och förlagsbranschen analysera behovet av främjande insatser samt inleda sådana insatser.

För att stärka kompetens inom området inrättade MTM två nya tjänster, en kommunikatör samt en verksamhetsutvecklare med fokus på formatutveckling och standardisering.

I början av året skickade MTM ut en webbaserad undersökning till förlagsbranschen för att undersöka behoven av kunskap och information hos förlagen. Totalt inkom 58 svar från lika många förlag. Resultatet av enkäten visade att kännedomen om tillgänglighetsdirektivet generellt sett var låg och att behovet av fördjupad kunskap om tillgänglig bokutgivning var stort. Enligt förlagen själva saknades det vid enkättillfället kunskap i deras organisationer kring flera av de insatser som krävs för att kunna producera tillgängliga e-böcker.¹⁴

11 <https://mtm.se/contentassets/0bde95d8a643491197e32d8323d39407/mtm-mediers-tillganglighet-14-mars-2023.pdf>

12 <https://sverigesradio.se/artikel/tidningarnas-hemsidor-behover-bli-mer-tillgangliga>

13 <https://skanestaltidning.s3.eu-north-1.amazonaws.com/1423/1423hela.mp3>

14 <https://mtm.se/vagledning-och-lektioner/vagledning-for-bokbranschen/sammanfattning-av-forlagsundersokning--tillganglighetsdirektivet-februari-2023/>

Ett naturligt steg var därför att satsa på att stärka kunskapen hos branschen genom kontinuerliga informationsinsatser i riktade kommunikationskanaler.

Under våren 2023 startade MTM ett nyhetsbrev till bokbranschen med fokus på de som omfattas av lagkraven.¹⁵ I nyhetsbrevens guidar MTM till de specifika tillgänglighetskraven på e-böcker och programvara, lyfter fram goda exempel på tillgänglig bokutgivning och går igenom viktiga principer för tillgänglighet i e-böcker, som bildbeskrivningar och semantisk uppmärkning.¹⁶

I april genomfördes en internationell konferens om tillgänglig bokutgivning, Include!, som en del i främjandearbetet. Konferensen var ett samarangemang med de nordiska systemmyndigheter som ingår i NIPI-samarbetet (Nordic Inclusive Publishing Initiative). MTM stod som huvudvärd för konferensen då den genomfördes som ett hybridevent i Malmö. Konferensen samlade deltagare från ett tiotal länder och programmets huvudfokus var tillgänglighetsdirektivet. EU-kommissionen deltog på länk från Bryssel. Flera förlag och andra branschaktörer medverkade i programmet och lyfte fram branschexempel på arbete med tillgänglighet. I utvärderingen lyfte många av deltagarna fram segmentet "Meet the readers" som särskilt lyckat. Här fanns läsare som exempelvis läser med hjälp av punktskriftsdisplay eller andra hjälpmedel på plats för att demonstrera hur tillgängliga läsoplevelser fungerar.¹⁷

I september arrangerade MTM ett webinarium för den svenska bokbranschen, med syfte att ge grundläggande och bred information om lagen och vilka krav som ställs specifikt på e-böcker och programvara. På webinariet deltog Svenska Förläggareföreningen, som samlar merparten av de förlag som omfattas av lagstiftningen, och gav sitt perspektiv på lagen och vad den kan komma att innebära för förlagsbranschen.¹⁸

Då lagen är bred och omfattar ett stort antal tjänster, och då det fortsatt krävs klargöranden för att fullt ut kunna vägleda till lagkraven, har MTM kontinuerligt samverkat och haft dialog med relevanta aktörer, som andra svenska myndigheter som ansvarar för andra tjänster som omfattas av lagen. Internationell samverkan är också en viktig del av främjandearbetet. MTM deltar i European Inclusive Publishing Forum, som är ett forum för tillgänglig bokutgivning som arrangeras av The Daisy Consortium, och som utgör ett nav för omvärldsbevakning kring främjandearbete, inspiration och exempel på hur lagkraven kan omsättas till praktik i ett produktionsflöde.

MTM har under året följt och bevakat det standardiseringsarbete som sker med koppling till tillgänglighetsdirektivet. EU-kommissionen valde att undanta e-böcker ur den standardiseringsbegäran¹⁹ som gjordes under året, med hänvisning till befintliga branschstandarder, bland annat Epub Accessibility. MTM har arbetat med att kartlägga och analysera de standardiserings-

15 <https://mtm.se/vagledning-och-lektioner/vagledning-for-bokbranschen/nyhetsbrev-om-tillganglighetsdirektivet/>

16 <https://mtm.se/vagledning-och-lektioner/vagledning-for-bokbranschen/>

17 https://nipi.care/?page_id=19

18 <https://mtm.screen9.tv/media/CYdnRTpADSCSk7aIHMh0IW/webbinarium-om-tillgangliga-e-bocker>

19 [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2022\)6456&lang=sv](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2022)6456&lang=sv)

Direktivet kommer göra stor skillnad, både när det gäller studier och lustläsande. En del förlag ger ju inte ut annat än e-böcker så det är ett hav av böcker som vi missar.

Mickaela Persson är punktskriftläsare och författare.

organ som verkar inom området för att säkra att myndighetens medverkan i standardiseringsarbetet ger störst effekt i relation till de resurser som arbetet kräver. En slutsats hittills är att myndigheten bör rikta sitt standardiseringsarbete mot de sammanhang där utvecklingen av formatet Epub sker.

Tillgänglighetsmetadata, detaljerade beskrivningar av tillgängligheten i e-böcker, är ett av de specifika kraven på e-böcker i den nya lagen och en viktig nyckel för att läsare ska kunna hitta till tillgänglig e-boksläsning på olika plattformar. Det är ett område där MTM genom samverkan med både offentliga och kommersiella aktörer kan bidra till att underlätta tillämpningen av lagkraven, exempelvis genom att vägleda till befintliga standarder. Myndigheten har inrättat en arbetsgrupp för att samordna frågor kring tillgänglighetsmetadata. Gruppen har även inlett ett samarbete med Kungliga biblioteket kring tillgänglighetsmetadata.

Läsfrämjande

MTM:s digitala bibliotek Legimus²⁰ är den största resursen för förmedling av tillgängliga medier och tillgänglig läsning. För att ge alla möjlighet till en likvärdig biblioteksupplevelse är därför Legimus en viktig yta för läsfrämjande i form av att väcka läslust genom exempelvis boktips.

MTM:s bibliotekarier gör urval av böcker som lyfts fram på Legimus. Dessa listor baseras till exempel på nyheter, särskilda genrer och teman eller händelser i omvärlden. Det är en form av litteraturförmedling som inte skiljer sig från den som äger rum i ett fysiskt bibliotek, men som kan vara extra viktig för läsargrupper som eventuellt inte har möjlighet att ta sig till sitt lokala bibliotek. Som bland annat MTM:s studie om barn och ungas läsning (se rubriken Kvalitativa användarstudier) visar, behöver barn ofta hjälp med att hitta böcker de vill läsa, och därför finns på *legimus.se* även en sida med boktips speciellt för barn och unga.²¹

MTM arbetar också med att tillgängliggöra nyförvärvslistor (alla nya titlar som finns som tal- och punktskriftsböcker), vilka sprids till såväl läsare som förmedlare. MTM har dessutom under året kontinuerligt skrivit boktips

20 <https://www.legimus.se/>

21 <https://www.legimus.se/barn-unga/>

för barn och unga till taltidningen Popcorn²² och spelat in boktips för vuxna till taltidningen Panorama.²³

Instagramkontot legimus_ung bytte under året namn till legimusmtm²⁴ och hade vid 2023 års slut 1 747 följare, vilket betyder att 149 följare tillkommit under året. Syftet med namnbytet är att lyfta allt läsfrämjande arbete som utförs på MTM, inte bara det som är direkt kopplat till litteratur för barn och unga.

Punktklubben vänder sig till punktskriftsläsande barn och syftar till att främja läsande av och väcka nyfikenhet kring punktskrift. Arbetet med Punktklubben har fortsatt, och klubben hade under året 38 medlemmar i åldern 5–12 år. Medlemmarna har under året fått sex åldersanpassade utskick innehållande bland annat böcker, spel och pyssel. För vuxna punktskriftsläsare ger MTM ut tidningen *Vi punktskriftsläsare*, den kommer ut två gånger om året och innehåller inspiration och nyheter.²⁵

MTM har under året samverkat med Kulturrådet kring Barn- och ungdomsbokskatalogen 2023/24.²⁶ Katalogen sprids främst via folk- och skolbibliotek. Målet med samarbetet är att majoriteten av de titlar som presenteras i katalogen ska finnas som talbok och punktskriftsbok när katalogen släpps i samband med Läslovet på hösten. För barn och unga i behov av tillgängliga medier innebär detta att de i högre utsträckning får tillgång till och kan inspireras av samma böcker som sina kompisar. I år publicerades även en QR-kod med en länk direkt till Legimus i katalogen, för att göra det enklare för barnen att hitta de tillgängliga versionerna av de presenterade böckerna. Förutom detta arbete bidrog MTM:s barnbibliotekarier med en redaktionell text om hur elever i en anpassad grundskola använder sig av Legimus.

MTM arbetar också läsfrämjande genom att visa upp goda exempel på hur förmedlare arbetar med tillgängliga medier för att inspirera fler att vilja läsa. Dessa exempel kan man ta del av vid konferenser, studiedagar²⁷ och via skrivna reportage på *mtm.se*.²⁸

Varje år sedan 2018 delar MTM ut priset Läs guldet. Med priset vill MTM uppmärksamma personer, organisationer eller institutioner som på ett kreativt, inspirerande och inkluderande sätt skapar möjlighet för personer som möter läshinder att läsa på sina villkor. Årets pris med en prissumma på 25 000 kr tilldelades EPA book club med följande motivering ”Med driv och engagemang arbetar specialläraren Kristina Göransson och folkbibliotekarien Britt-Inger Rörborn med gränsöverskridande nytänkande i bokcirkeln EPA book club. Med kreativitet och läslustig inställning har de lämnat sin trygga miljö och möter ungdomar där ungdomar är. Genom

22 <https://mtm.se/produkter-och-tjanster/taltidningar/andra-tidskrifter-som-taltidning/>

23 <https://mtm.se/produkter-och-tjanster/taltidningar/andra-tidskrifter-som-taltidning/>

24 https://www.instagram.com/legimus_mtm/ • Foton och videor på Instagram

25 <https://mtm.se/om-oss/las-vara-tidskrifter/prenumerera/>

26 <https://www.kulturradet.se/publikationer/barn--och-ungdomsbokskatalogen-202324/>

27 <https://mtm.screen9.tv/media/wQI3NuqdWY4T2t1Q5lWhgw/studiedag-for-skolperson-2023>

28 <https://mtm.se/om-oss/las-vara-tidskrifter/inspiration-och-reportage/>

Priset kommer göra det möjligt att fler ungdomar lockas till läsning. Nu sprids ringarna på vattnet från projektet EPA-book club.

Specialläraren Kristina Göransson och folkbibliotekarien Britt-Inger Rörborn tilldelades MTM:s pris Läsguldet för sin bokcirkel med Epa-ungdomar.

individuella anpassningar får Kristina och Britt-Inger skoltrötta, läsovana unga att läsa på sina villkor.”

MTM är adjungerat i Läsrådet, som på uppdrag av Kulturrådet arbetar med läsfrämjande insatser för barn och unga. I arbetet bidrar MTM med kunskap om tillgänglighet och om läsargrupper med läshinder. Under 2023 har Läsrådet sammanträtt vid fyra tillfällen och MTM har deltagit vid samtliga.

Brukarrådet

Inom myndigheten finns ett rådgivande organ som benämns brukarråd. Det rådgivande organet ska främja kontakter med målgrupper, intresseorganisationer och förmedlare och bistå myndigheten i frågor som rör det nationella kunskapscentret.

Rådet består av åtta ledamöter som representerar målgrupper respektive förmedlare. Brukarrådet är ett viktigt forum för att öka MTM:s kunskap om läsarnas behov av tillgänglig läsning samt för att få återkoppling på myndighetens produkter och tjänster.

Brukarrådet har under 2023 haft tre möten, där två var digitala. Det tredje mötet var det gemensamma mötet mellan MTM:s samtliga råd och nämnder, som ägde rum på MTM. Ämnen som diskuterats under året har bland annat varit: MTM:s begrepp och terminologiarbete, etableringen av MTM:s nya kontaktcenter, upphandlingarna av talboksleverantörer och nya talsyntesröster, och övergången till en ny webbplattform för MTM:s digitala bibliotek Legimus.

Punktskriftsnämnden

Inom MTM finns en nämnd för punktskrift och taktill läsning, punktskriftsnämnden. Punktskriftsnämnden har till uppgift att främja och utveckla taktill läsning och punktskrift som skriftspråk för synskadade.

Punktskriftsnämnden består av tio ledamöter och tre ersättare. Nämnden har under året haft fyra sammanträden. Nämnden har organiserat fyra arbetsgrupper för olika ändamål som samtliga har varit aktiva under året. En av arbetsgrupperna syftar till att gynna samverkan mellan institutioner och organisationer som kommer i kontakt med punktskriftsläsande barn. Den 17 oktober anordnades ett webinarium om punktskrift i skolan med cirka 50 deltagare.

Den arbetsgrupp som arbetar för insatser inom ”utbildning i punktskrift för vuxna med förvärvad synnedsättning” har utfört en enkätundersökning om behov av utbildning samt genomfört ett webinarium den 13 september med cirka 45 deltagare. Man har också tagit initiativ till att skapa ett nätverk för personal som arbetar med punktskriftsutbildning.

Nämnden har även en arbetsgrupp för undervisning i matematik och programmering. Matematik är av tekniska skäl fortfarande det mest utmanande området att göra tillgängligt. Programmering är ett nytt skolämne som är svårt att göra tillgängligt för elever med synnedsättning. Under året har en studie slutförts som har undersökt vilka läromedel, metoder och teknik som fungerar för punktskriftsanvändare i undervisning i matematik och programmering. Rapporten från studien, Matematik och programmering, av Frida McCabe och Linn Wrangmark, har publicerats i nämndens skriftserie ”Svensk punktskrift” och är en grund för pågående utvecklingsarbete i MTM:s och SPSM:s regi för att skapa en fungerande digital läromiljö för punktskriftsanvändare. Författarna presenterade studien vid ett webinarium den 5 april med cirka 35 deltagare.

Nämndens arbetsgrupp för punktskriftslayout har fortsatt arbetet med att förbättra riktlinjer för layout av punktskrift för läsning på papper. Punktskrift läses i allt större omfattning som digital text på punktskriftsskärm och det finns även ett behov av nya riktlinjer för detta. Tester har utförts tillsammans med en referensgrupp av punktskriftsanvändare och preliminära nya rekommendationer har publicerats på nämndens webbplats.

Under året har ytterligare en rapport publicerats, Interaktiva bildbeskrivningar: en teknikspaning, av Charlotte Magnusson och Kirsten Rasmus-Gröhn på Certec, Lunds Tekniska Högskola. Den handlar om möjligheter att förmedla visuell information genom bildbeskrivningar på olika interaktiva sätt.

Nämnden har deltagit i aktiviteter inom EU-projektet ABILITY (Haptic Tablet for the Accessibility of Digital Content to the Visually Impaired), samt bistått som referensgrupp.

Nämnden är part i samverkansinitiativet ”Syntolkning och bildbeskrivning för tillgänglig kommunikation och social inkludering” vid Lunds universitet som startade 2019 och som har hållit flera aktiviteter under året.

Nämnden besvarar kontinuerligt frågor från allmänhet och företag, bland annat om taktillmärkning och skyltning, samt om punktskrift på andra språk än svenska. Nämnden har deltagit i ett möte i Malmö med MTM:s nämnder och råd den 21–22 september.

Nämnden ska särskilt utarbeta riktlinjer för den svenska punktskriften

Nämnden har tagit på sig ansvaret att upprätthålla ett bra stöd för läsning och skrivning av digital text med punktskrift. Det görs genom att tabeller för svensk sex- och åttapunktsskrift (digital text kan läsas med antingen sex eller åtta punkter) kontinuerligt förbättras i det open source-system för punktskrift som heter Liblouis och som används av en mängd olika verktyg och produkter.

Nämnden har konstaterat att det behövs utveckling för att skapa en fungerande lässituation för punktskriftsanvändare som läser digital text med åttapunktsskrift. Under året har en förstudie slutförts och ett längre projekt påbörjats för att ta fram en ny rekommendation inklusive tekniskt stöd för svensk åttapunktsskrift.

Under året har nämnden beslutat om hur punktskrift på älvdalska ska skrivas genom att fastställa ett punktskriftsalfabet. Man har också påbörjat arbete för att underlätta användningen av punktskrift på älvdalska. Syftet med arbetet har också varit att ta fram principer för punktskrift på minoritetsspråk.

I nämndens skriftserie publiceras riktlinjer för svensk punktskrift och framställning av taktila bilder samt andra rapporter.

Nämnden ska medverka till internationellt samarbete inom området

MTM/Punktskriftsnämnden är medlem i SIS, Svenska institutet för standarder, och Punktskriftsnämnden deltar i den tekniska kommittén för hjälpmedel, SIS/TK 344, i SIS/TK 380 Ergonomi och dess arbetsgrupp AG 2.

Nämnden har under året bidragit till planering av konferensen Tactile Reading 2025. Konferensen initierades av Punktskriftsnämnden med syftet att skapa en återkommande internationell konferens, som en plattform för utveckling och kunskapsutbyte inom det taktila området.

Nämnden har under året deltagit i en konferens på Island för punktskriftsnämnderna i de nordiska länderna, en årligen återkommande konferens för kunskapsutbyte. Bland annat som respons på nämndens bidrag till konferensen bildades tre samverkans-grupper kring åttapunktsskrift, naturvetenskaplig punktskrift och musiknoter i punktskrift.

Vetenskapliga rådet

Inom myndigheten finns ett rådgivande organ som benämns vetenskapligt råd. Det rådgivande organet ska verka för att myndigheten bevakar och sprider relevant forskning om lättläst litteratur och nyhetsförmedling och om övriga tillgängliga medier och deras målgrupper.

MTM:s vetenskapliga råd har en viktig roll i MTM:s uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum. Rådet har under 2023 bestått av sju ledamöter. Rådet har haft tre möten under året, varav ett tillsammans med MTM:s övriga råd och nämnder. Under året har diskussionerna bland annat handlat om metodutveckling och representation i MTM:s undersökningar, tillgänglighetsdirektivets påverkan på MTM:s läsargrupper och teknikutveckling.

MTM:s vetenskapliga råd har en vägledande funktion och bidrar både med egen forskning till verksamheten samt till att bevaka och sprida forskning om tillgängliga medier och tillgänglig läsning. Två av ledamöterna från det vetenskapliga rådet deltog till exempel vid det seminarium om lyssningsläsning som MTM arrangerade vid Bokmässan i år. Ytterligare en av ledamöterna har under året bidragit med insamling av data kring hur personer som deltar i SFI-undervisning uppfattar lättlästformatet.

Under året har en av ledamöterna i det vetenskapliga rådet påbörjat ett forskningsprojekt som MTM ingår i (finansierat av Centrum för välfärdsstudier på Höghskolan i Borås). Studien är en kvalitativ undersökning om lyssningsläsning bland studenter som har en synnedsättning. Projektet kommer att fortgå under 2024.

Tillsyn

MTM är en av flera tillsynsmyndigheter för lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet som träder i kraft 28 juni 2025.

Den 16 november beslutades förordningen (2023:676) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet²⁹, i vilken MTM pekas ut som ansvarig för tillsyn när det gäller e-böcker och ändamålsenlig programvara. MTM har i slutet av 2023 påbörjat arbetet med att bygga upp en organisation och processplan för tillsynsarbetet.

Produktion

Under rubrikerna Medier lättläst, Medier kultur, Medier utbildning och Dagstidningar redovisas resultatet för MTM:s produktion och distribution av lättläst litteratur, nyhetstidningen *8 Sidor* och produktion och förvärv av tal-, punkt- och e-textböcker. Likaså taktila böcker för barn, tidskrifter och individuell service. I avsnitten redogörs också för statistik kopplat till MTM:s digitala biblioteksplattform *Legimus*. Gemensamt för verksamheterna är att de finansieras med MTM:s förvaltningsanslag *Uo 17 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier*.

Medier lättläst

Myndigheten har till uppgift att tillgängliggöra lättläst litteratur samt att ge ut och distribuera lättläst litteratur i den utsträckning behoven inte tillgodoses på den kommersiella marknaden. Myndigheten ska tillgängliggöra lättläst nyhetsinformation och stödja utgivning och distribution av den oberoende lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor. Myndigheten ska också rikta stöd för lättläst till skolan.

MTM producerar och distribuerar lättlästa böcker via LL-förlaget och lättlästa nyheter via tidningen *8 Sidor*.

Kvalitativa aspekter på lättläst

LL-förlaget utvecklar lättläst allmänlitteratur på svenska för unga vuxna och vuxna läsare med lässvårigheter. Förlagets uppgift är att ge ut och distribuera lättläst litteratur i den utsträckning behoven inte tillgodoses på den kommersiella marknaden. Det innebär att förlaget agerar kompletterande för tydligt definierade målgrupper där marknaden inte möter efterfrågan.

De prioriterade målgrupperna är i dagsläget personer med intellektuell funktionsnedsättning, personer med neuropsykiatriska funktionsnedsätt-

²⁹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2023676-om-vissa-produkters-och_sfs-2023-676/

ningar, personer som är nya för svenska språket samt äldre personer med bristande läsförmåga. Utgivningen fördelas på de tre lättlästnivåerna 1 (lättast), 2 (lättare) och 3 (lätt), i nuläget med fokus på nivå 1 och 2 eftersom utbudet där är minst. LL-förlaget ger ut böcker i tryckt format, i ljud- och e-boksformat. Alla förlagets böcker finns också i Legimus som talböcker och vissa titlar produceras i punktskrift.

8 *Sidor* är Sveriges enda nyhetstidning på lättläst svenska och produceras av en oberoende nyhetsredaktion. Uppdraget är att göra nyheter tillgängliga för alla som har ett behov av lättläst. Nyheter är ett av de viktigaste verktygen för människor att vara informerade och kunna delta i demokratin. Den som läser 8 *Sidor* ska vara uppdaterad om vad som händer i nyhetsflödet. 8 *Sidor* ska informera, granska och skapa debatt.

Tidningen har funnits i pappersform sedan 1984. Papperstidningen ges ut en gång i veckan till prenumeranter. Den finns också tillgänglig som e-tidning och som ljudfil. Den finns som digitalt distribuerad taltidning och som punktskriftstidning.

Sedan slutet av 1990-talet finns 8 *Sidor* också som nyhetssajten *8sidor.se*. *8sidor.se* uppdateras varje vardag. Alla texter går att få upplästa av en syntetisk röst. Webbstatistiken visar att Lyssna-funktionen är mycket använd. Redaktionen producerar också en nyhetssändning som blir läst med mänsklig röst.

Webbplatsen Alla väljare är 8 *Sidors* särskilda avdelning för nyheter om politik. På Alla väljare och på *8sidor.se* är kommentarsfunktionen en viktig del. Den möjliggör för läsarna att delta i debatten och göra sin röst hörd. Den som vill kan också kommentera med en enkel e-moji. Journalisterna på redaktionen modererar kommentarerna i efterhand och ger svar där det behövs.

För att nå fler med lättläst nyhetsjournalistik delar 8 *Sidor* inlägg på flera sociala medier, Facebook, Twitter och Instagram.

LL-förlaget

LL-förlagets utgivning under 2023 bestod av 15 titlar, vilket var enligt plan. Ur årets utgivning vill förlaget lyfta de båda handböckerna Börja plugga och Söka jobb av Moa Candil. På ett tydligt och överskådligt sätt presenteras där olika vägar till studier och arbete för läsare som kan ha svårt att hantera mer komplex och ordrik information i ämnet. LL-förlaget gav också ut Lindra oro och ångest av psykolog Helena Kubicek Boye. En bok som ovanligt många har valt att läsa som ljudbok.

Även i år gick Lättläst-priset till en av LL-förlagets böcker: Rockfesten av Ann Gomér med den primära målgruppen läsare med intellektuell funktionsnedsättning. Priset är instiftat av Studieförbundet Vuxenskolan (SV) och prisceremonin ägde rum på Bokfest på lättläst. Det var ett samarrangemang mellan SV och stadsbiblioteket i Stockholm med deltagare främst från olika dagliga verksamheter. Under året har Sveriges Radio för första gången sänt en lättläst bok som radioföljetong: Sköna Maj av Eli Åhman Owetz, utgiven av LL-Förlaget.

Till flertalet av de titlar som ges ut utvecklas ett pedagogiskt material som finns att ladda ner från *mtm.se*. Tidigare kallades materialet lektioner,

Det jag brinner mest för är att fler personer med intellektuell funktionsnedsättning ska få möjlighet att läsa och få tillgång till böcker.

Ann Gomér, författare till LL-förlagets lättlästa bok *Rockfesten* som vann Studieförbundet vuxenskolans Lättlästpriset 2023.

men efter att under året ha inventerat och reviderat materialet kallas de nu i stället handledningar. Handledningarna är framtagna för att användas i olika skolformer och i bokcirklar med syfte att väcka läslust, bidra till kreativitet och skapa en djupare förståelse för texten.

Av tradition bryts raderna i lättlästa texter ofta med en metod som kallas frasanpassat radfall eller medvetna radbrytningar. Denna metod använder till exempel både LL-förlaget och *8 Sidor*. Men huruvida metoden faktiskt underlättar läsningen har aldrig undersökts. Därför initierade MTM en undersökning för att ta reda på om läsare med intellektuell funktionsnedsättning samt läsare som är nya för svenska språket tycker att frasanpassat radfall gör det lättare att läsa. Undersökningen utfördes av Begripsam och visade att för en majoritet av läsarna i båda grupperna underlättar metoden läsningen. Resultatet presenterades i en rapport och på ett öppet webinarium.

Tabell 4. Antal sålda och utgivna titlar, LL-förlaget

	2023	2022	2021
Försäljning LL-böcker	27 015	32 318	34 577
Utgivning LL-böcker	15	15	15

Källa: Försäljningsstatistik från Förlagssystem.

Kommentar till tabellen

LL-förlagets antal utgivna titlar uppgick till 15 i enlighet med planerat utgivningsmål för 2023. Sedan flera år sker det i bokbranschen en generell formatförskjutning från tryckt till digitalt format, vilket även speglas i försäljningen av LL-förlagets böcker. För LL-förlaget har försäljningen av antalet tryckta böcker minskat med 16 procent.

Tabell 5. Antal streamade ljudböcker

	2023	2022	2021
Antal lyssningar	37 752	36 810*	40 933
Antal utlån i Legimus	11 123	10 220	8939

Källa: Försäljningsstatistik från Axiell/Elib, Storytel, ILT, Publit och Legimus

* I redovisningen av antal lyssningar i årsredovisningen 2022 fanns inte tjänsten Polyino skola med. Mot denna bakgrund har uppgiften för 2022 uppdaterats och överensstämmer därför inte med årsredovisningen 2022.

Kommentar till tabellen

Läsandet av LL-förlagets lättlästa ljud- och e-böcker har genom externa kanaler ökat med 2,5 procent jämfört med förra året. Läsandet genom Legimus har ökat med 9 procent.

8 Sidor

8 Sidor har följt utgivningsplanen och utkommit med 52 nummer (varav tre dubbelnummer) i tryckt form under år 2023.

Intresset för nyhetssajten 8sidor.se har varit stort under året. Läsningen av artiklar i kategorierna Sverige och Världen har varit höga. Människor har särskilt velat läsa om Covid-19, dyra elpriser och om vardagliga företeelser som huggormar, farliga växter i naturen och möjligheten att se en komet.

Tiden som användare stannar på sajten är fortsatt hög. Det måste anses visa att 8 Sidor's lättlästa nyhetsrapportering är relevant och begriplig. Så här skriver en läsare till 8 Sidor i kommentarerna: "Jag är mycket glad för 8 sidor därför det är lättare att förstå nyheterna. Jag läser varje dag. / Osman"

Antalet följare för 8 Sidor på Facebook har under året ökat till 17 489 (jämför 17 000 för 2022).

Antalet följare för 8 Sidor på Instagram har under året ökat till 2 477 (jämför 1 900 för 2022).

Tabell 6. Prenumerationsstatistik och besöksstatistik för 8 Sidor och 8sidor.se

	2023	2022	2021
Antal besök på 8sidor.se	2 890 561	3 923 621	3 789 209
Antal sidvisningar (ej unika) 8sidor.se	18 320 083	10 199 137	12 838 695
Antal prenumerationer vid årets utgång, 8 Sidor	4 119	4 415	4 616
Genomsnittligt antal prenumeranter	4 291	4 468	4 833

Källa: Prenumerationsstatistik Flowy, Google Analytics

Kommentar till tabellen

Under 2023 har mätmetoden i Google Analytics förändrats så att analysverktyget mäter antal användare i stället för antal besökare på sajten. Därför är uppgifterna för tidigare år inte helt jämförbara med 2023.

Antalet prenumerationer på papperstidningen har minskat under året. Det följer den allmänna trenden i Sverige, med krympande andel prenumerationer på papperstidningen medan den digitala läsningen ökar. 8 Sidor når flest läsare genom de digitala kanalerna.

I siffrorna för prenumerationer är inte siffror för punktskrift med. Cirka 50 personer läser tidningen på punktskrift.

Alla väljare

Under 2023 har 8 Sidor's redaktion fortsatt att driva webbplatsen Alla väljare, allaväljare.se, som publicerar nyheter om politik. På webbplatsen finns också information om det svenska politiska systemet, de politiska partierna och arbetet i riksdagen. Där finns information om hur valet fungerar och hur det går till att rösta, samt information om EU:s politiska arbete och valet till Europaparlamentet. Där finns information om hur arbetet i kommuner och regioner fungerar.

Under 2023 har Alla väljare haft i uppdrag att öka möjligheten för personer med lässvårigheter att tillgodogöra sig detta innehåll och följa den politiska debatten under mellanvalsperioden. Uppdraget har genomförts genom redaktionens journalistik. Uppdraget är att särskilt rikta sig till grupper med lågt deltagande i de allmänna valen, såsom unga, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning. Viktigt för interaktionen med läsarna är Alla väljares frågor- och svarstjänst. Här kan läsaren enkelt skriva frågor om politik. Över 420 frågor har kommit in under året, vilket är mer än 100 fler jämfört med tidigare år. Alla frågor får ett personligt svar. Vissa frågor leder till journalistik på Alla väljare.

I funktionen Kommentarsfält för alla kan läsarna på ett enkelt och omedelbart sätt reagera på en artikel eller tycka till om tidningen. Den som har svårt att uttrycka sig i skrift kan använda symboler.

”

Appen är ganska lätt. Jag läser nästan varje dag. Det är bra och lättlästa nyheter.

Monika Bengtsson i en intervju i MTM:s lättlästa nyhetstidning 8 Sidor.

8 Sidor hjälpte mig mycket med att utveckla mitt svenska språk när jag kom till Sverige 2014.

Muhammed S Haroun läser MTM:s lättlästa nyhetstidning 8 Sidor.

Webbplatsen *Alla väljare* går att nå direkt, men fungerar för en majoritet av läsarna som en av de självklara kategorierna att ta del av under 8 Sidor nyhetssajt.

MTM har haft möjlighet att använda högst 800 tkr från anslaget 6:1 Allmänna val och demokrati för driften av Alla väljares webbplats. Tilldelade medel har förbrukats helt under 2023.

Stöd för lättläst till skolan

Myndigheten ska rikta stöd för lättläst till skolan.

Som nämns under rubriken "LL-förlaget" tar MTM fram handledningar till ett urval av LL-förlagets böcker. Detta material publiceras på *mtm.se* och är tänkt som stöd och inspiration för pedagoger som arbetar med lättläst i skolan.³⁰

Lärarmaterial och handledningar marknadsförs i extern marknadsföring, LL-förlagets bokkatalog, nyhetsbrev, sociala medier och på hemsidan. Under året presenterades utvalda lektioner på externa webbplatser som *Lektion.se* och *SO-rummet.se*

8 Sidor tar fram lärarmaterial varje vecka och dessa laddas ner från MTM:s webbplats.³¹ Materialet är uppskattat som stöd för lektioner och marknadsförs i externa sammanhang.

Under 2023 utvecklade MTM Google Analytics på grund av GDPR-skäl. Detta gör att statistiken för 2023 när det gäller visningar på *mtm.se* är ofullständig, och därför redovisar vi inte dessa siffror.

På *mtm.se* publicerades förutom handledningar också reportage och tips med koppling till lättläst litteratur.³² Under studiedag för skola som arrangerades den 31 oktober 2023 delade pedagoger med sig av tips om hur de arbetar med lättläst litteratur i skolan.³³ Myndigheten har också distribuerat ett

30 <https://mtm.se/vagledning-och-lektioner/lektioner-och-handledning-for-skolan/lektioner-och-handledningar/>

31 <https://mtm.se/vagledning-och-lektioner/lektioner-och-handledning-for-skolan/varje-vecka-till-8-sidor/>

32 <https://mtm.se/om-oss/las-vara-tidskrifter/inspiration-och-reportage2/>

33 <https://mtm.screen9.tv/media/wQI3NuqdwY4T2t1Q5lWhgw/studiedag-for-skolpersonal-2023>

nyhetsbrev till pedagoger under året.³⁴ Nyhetsbrevet har cirka 1 900 mottagare. Myndighetens stöd kring lättläst presenterades även i alla sammanhang där myndighetens handläggare utbildade pedagoger, för närmare presentation av vilka sammanhang det rör sig om, se rubrikerna ”Barn- och ungdomsperspektivet” samt ”Läsfrämjande”.

Bedömning av verksamhetens resultat och utveckling

Sedan flera år sker det i bokbranschen en generell formatförskjutning från tryckt till digitalt format, vilket även speglas i försäljningen av LL-förlagets böcker. För LL-förlaget har försäljningen av antalet tryckta böcker minskat med 16 procent medan försäljningen av ljud- och e-böcker ökar. Vi ser att inköp av tryckta böcker från skolor minskar, vilket troligen förklaras dels av ekonomiska skäl, dels av att LL-förlagets utgivning allt tydligare nischas mot vuxna läsare.

Antalet lyssningar i Legimus ökar, vilket vi tolkar som att flera av våra läsare har upptäckt möjligheten att ta del av lättläst litteratur i den kanalen.

Behovet av lättläst ökar generellt i takt med att läsförståelsen minskar. Vi får allt fler förfrågningar från framför allt offentlig verksamhet som söker information om hur man kommunicerar på lättläst.

8 Sidors resultat visar tydligt att den lättlästa nyhetsjournalistiken i papperstidningen och på sajten tillsammans ger fler möjlighet att ta del av nyheter och därmed ökade möjligheter att delta i demokratin.

8 Sidors journalistik på Alla väljare har gjort det möjligt för fler att få förståelse för och följa politiken under mellanvalsperioden. Statistik av läsningen visar att läsningen förvisso var lägre än under valåret 2022, men nästan 40 procent högre än mellanvalsåret 2021. Bland annat den ökande mängden frågor från läsarna visar också att Alla väljare skapar ett intresse att få kunskap om politik. Det kan bidra till ökat deltagande i de allmänna valen.

34 <https://mtm.se/om-oss/nyhetsbrev/las-och-bestall-vart-nyhetsbrev/>

Medier kultur

Kvalitativa aspekter

För verksamheten Medier kultur definieras de kvalitativa aspekterna som tillgången till litteratur via Legimus i jämförelse med tillgången vid svenska folkbibliotek med motsvarande mängd aktiva användare, samt i jämförelse med de nordiska syskonmyndigheterna. Ytterligare en aspekt är i vilken utsträckning man får tillgång till en bok man lämnar förslag om.

Tabell 7. Aktiva låntagare och bestånd av e-titlar svenska bibliotek

Bibliotek	Aktiva låntagare	Bestånd e-titlar	Fysiskt bestånd
MTM Legimus	97 382 (91 979*)	166 068 (145 733*)	–
Malmö Stadsbibliotek	92 834 (92 701*)	320 690 (315 090*)	590 222 (587 746*)
Bibliotek Uppsala	59 243 (56 416*)	48 160 (44 017*)	490 615 (483 310*)
Biblioteken i Göteborg	169 703 (160 956*)	228 300 (216 373*)	854 121 (915 059*)

Källa: Kungliga bibliotekets biblioteksstatistik

* 2022

Kommentar till tabellen

Folkbibliotekens bestånd av e-titlar skiljer sig åt på grund av avtals- och budgetskillnader mellan biblioteken. Sett till antalet e-titlar per aktiv användare så är siffrorna för Legimus närmast jämförbara med Biblioteken i Göteborg – 1,7 titlar per aktiv användare (Legimus) respektive 1,3 titlar per aktiv användare (Biblioteken i Göteborg). Malmö stadsbibliotek har 3,4 e-titlar per aktiv användare medan biblioteken i Uppsala endast har 0,8 e-titlar per aktiv användare.

För att få en bättre bild av tillgången av tillgänglig litteratur är det också intressant att jämföra beståndet i Legimus och motsvarande bestånd hos MTM:s nordiska syskonmyndigheter. Dock är det viktigt att ha i minne att jämförelsen påverkas av att myndigheternas uppdrag varierar mellan länderna.

Tabell 8. Aktiva låntagare och bestånd av e-titlar nordiska syskonmyndigheter

Bibliotek	Aktiva låntagare	Bestånd e-titlar
MTM Legimus	97 382 (91 979**)	166 068 (145 733**)
Celia (Finland)	40 737 (41 108**)	70 000 (70 000**)
NLB (Norge)	99 772 (88 400**)	*** (45 895**)
HBS (Island)	18 121 (16 205**)	13 109 (12 633**)
Nota (Danmark)	248 915* (228 616**)	60 906* (50 000**)

* Totalt antal låntagare, osäkert hur stor del som är aktiva

** 2022

*** Uppgift för 2023 saknas

Källa: Uppgifter från respektive nordisk myndighet

Kommentar till tabellen

Sett till antalet titlar per aktiv användare så är det endast Celia som är jämförbar med Legimus (1,7 titel per aktiv användare för både Celia och Legimus). För övriga gäller att antalet titlar per (aktiv) användare är avsevärt lägre. Slutsatsen är att ur ett nordiskt perspektiv har MTM:s användare ett mycket gott biblioteksutbud av tillgängliga medier.

Urvalet av litteratur som tillgängliggörs i Legimus görs dels av MTM:s bibliotekarier, dels genom förslag från läsare genom biblioteken. En annan kvalitativ aspekt är därför hur stor del av de inkomna förslagen som produceras.

Tabell 9. Produktionsbeslut talböcker

	2023	2022	2021
Antal inkomna unika talboksförslag	2 916	2 606	2 590
Andel produktionsbeslut (procent)	68	58	74
Antal ej producerade unika talboksförslag	923	1 085	677

Källa: Dynamics 365

Kommentar till tabellen

Antalet inkomna unika talboksförslag har ökat och var under 2023 i stort sett på samma nivå som under 2020 (då inkom det 2 990 unika talboksförslag). Antalet unika förslag på barn- och ungdomsböcker minskade dock något, det inkom 197 styck (234). Dessa behöver dock inte vara efterfrågade av barn eller ungdomar utan kan också vara äldre böcker för så kallad nostalgiläsning.

MTM strävar fortsatt efter att så många talböcker som möjligt ska innehålla text. Det tillför ett mervärde för användaren att ha tillgång till texten samtidigt som man lyssnar på boken. 2023 producerades 95 (91) procent av talböckerna med text.

Punktskriftsläsarna vänder sig oftast till vår punktskrift- och prenumerations-service för att lämna förslag på böcker som ska göras på punktskrift. MTM har under året tagit emot 281 förslag på punktskriftsböcker, 51 av dessa var barn- eller ungdomsböcker – även här gäller att vissa förslag kan handla om så kallad nostalgiläsning.

Produktion och förvärv

MTM producerar och förvärvar talböcker, punktskriftsböcker, e-textböcker och taktila bilderböcker på både svenska och andra språk. Talböcker och e-textböcker går sedan att streama eller ladda ner via Legimus och olika gränssnitt. Där kan användaren även låna punktskriftsböcker, varav en del som envägslån och några som cirkulationslån.

Tabell 10. Antal producerade och förvärvade titlar

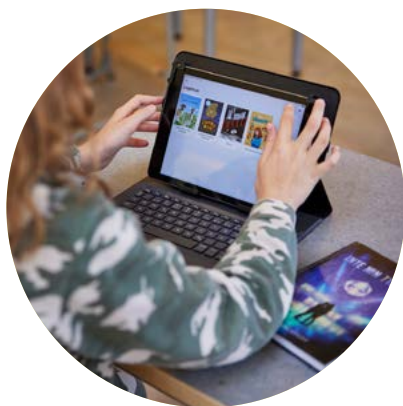
	2023	2022	2021
Produktion talböcker	1 978	1 947	1 985
Produktion punktskriftsböcker	776	750	690
Produktion e-text	2	0	1
Förvärv talböcker	145	115	138
Summa produktion och förvärv	2 901	2 812	2 814

Källa: Dynamics 365

Kommentar till tabellen

Under 2023 har produktionsnivån varit på samma nivå som året före. Av de producerade talböckerna riktade sig 22 procent till barn och ungdom. Likaså 31 procent av punktskriftsböckerna.

MTM har varje månad informerat om nyproducerade punktskriftstitlar genom utskick av listan Nya punktskriftsböcker, som når totalt 220 (196) prenumeranter.

Legimus är en demokratifråga. Man måste lära känna eleverna och utgå från deras behov.

Skolbibliotekarie Maria Schedvin arbetar i anpassad grundskola.

Talböcker

Tabell 11. Antal digitala lån av talböcker, e-textböcker och teckenspråkig litteratur till bibliotek respektive användare via *Legimus*

	2023	2022	2021
Folkbibliotek	138 158	159 355	177 175
Användare, totalt	1 121 127	1 073 328	1 099 491
- varav kvinnor/flickor	738 106	688 623	691 724
- varav män/pojkar	382 930	384 595	407 693
- varav övriga	91	110	74
Summa	1 259 285	1 232 683	1 276 666
Skolbibliotek	547	986	2 002
Användare, totalt	235 752	233 956	248 501
- varav flickor	142 775	137 607	141 459
- varav pojkar	92 825	96 275	106 965
- varav övriga	152	74	77
Summa	236 299	234 942	250 503
Sjukhusbibliotek	328	192	126
Användare, totalt	2 953	2 335	2 663
- varav kvinnor/flickor	870	901	1 319
- varav män/pojkar	2 081	1 434	1 344
- varav övriga	2	0	0
Summa	3 281	2 527	2 789
Högskolebibliotek	179	98	74
Användare, totalt	490 316	435 400	409 197
- varav kvinnor	385 214	338 327	313 046
- varav män	104 591	96 618	95 481
- varav övriga	511	455	670
Summa	490 495	435 498	409 271
Övriga bibliotek (till exempel länsbibliotek) *	0	0	1
Användare, totalt	2 157	1 765	1 517
- varav kvinnor/flickor	1 685	1 510	1 187
- varav män/pojkar	462	255	330
- varav övriga	10	0	0
Summa	2 157	1 765	1 517
Summa: Bibliotek	139 212	160 631	179 378
Summa: Användare	1 852 305	1 746 784	1 761 369
Totalt	1 991 517	1 907 415	1 940 747

Källa: NDS

*) MTM:s skyddade bibliotek (för personer med skyddad identitet), specialbibliotek och samarbetspartners ingår i uppgifterna.

Kommentar till tabellen

Under 2023 har det totala antalet lån ökat med fyra procent jämfört med 2022. Lån i folkbibliotek ökade med två procent medan lån i högskolebibliotek ökade med 13 procent. Lån utförda av bibliotek minskade med 13 procent jämfört med 2022.

Av det totala antalet digitala lån, 1 991 517 (1 907 415), utgjorde fortfarande folkbibliotekslånen den största delen med 63 (65) procent. Skolbibliotekslånens andel var 12 (12) procent och högskolebibliotekens var 25 (23) procent.

Utvecklingen av digitala lån under 2023

Tabell 12. Antal nedladdningar via appen Legimus och *legimus.se* bland enskilda användare

	2023	2022	2021
Appen Legimus: under 18 år, totalt	176 909	206 208	255 580
- varav flickor	94 846	108 350	131 243
- varav pojkar	81 981	97 784	124 281
- varav övriga	82	74	56
Appen Legimus: över 18 år, totalt	1 110 529	992 391	950 314
- varav kvinnor	800 465	711 228	671 353
- varav män	309 669	280 813	278 445
- varav övriga	395	350	516
Summa appen	1 287 438	1 198 599	1 205 894
legimus.se: under 18 år, totalt	7 187	6 639	8 626
- varav flickor	2 816	2 501	2 945
- varav pojkar	4 365	4 136	5 678
- varav övriga	6	2	3
legimus.se: över 18 år, totalt	140 224	170 737	205 513
- varav kvinnor	78 564	93 861	116 901
- varav män	61 606	76 802	88 476
- varav övriga	53	74	136
Summa legimus.se	147 411	177 376	214 139
Webbspelaren: under 18 år, totalt	54 545	56 914	59 300
- varav flickor	22 910	22 635	22 923
- varav pojkar	31 624	34 266	36 345
- varav övriga	11	13	32
Webbspelaren: över 18 år, totalt	344 413	295 033	261 672
- varav kvinnor	258 250	217 507	191 754
- varav män	85 954	77 400	69 840
- varav övriga	209	126	78
Summa webbspelaren	398 958	351 947	320 972
Talboken kommer: över 18 år, totalt	16 855	17 132	18 845
- varav kvinnor	9 556	9 406	10 425
- varav män	7 299	7 726	8 420
- varav övriga	0	0	0
Summa Talboken kommer	16 855	17 132	18 845
Totalt antal nedladdningar	1 850 662	1 745 054	1 759 850

Källa: NDS

Kommentar till tabellen

Under 2023 har det samlade antalet nedladdningar och strömningar via legimus.se, appen Legimus, webbspelaren och Talboken kommer ökat med 6 procent. ”Antalet nedladdningar via legimus.se har minskat kraftigt jämfört med föregående år. Från 177 376 under 2022 till 147 411 under 2023.

Den fortsatta minskningen av antalet nedladdningar från legimus.se bedöms spegla ett ändrat läsarbeteende där fler väljer att strömma i stället för att ladda ner litteraturen från Legimus.se. Det bekräftas av att användandet av webbspelaren har ökat med 13 procent och appanvändningen med 7 procent sedan 2022.

En anledning till att minskningen av nedladdning från Legimus.se har minskat så mycket under 2023 är att den nya versionen av Legimus.se som lanserades 2023 har mer fokus på strömning än nedladdning. Talboken kommer minskade med 2 procent jämfört med 2022. Talboken kommer erbjuds idag endast till taltidningsprenumeranter med Daisy-spelare.

Utvecklingen av nedladdningar bland enskilda användare i Legimus 2023

Tabell 13. Antal förmedlare i Legimus

Antal bibliotek registrerade hos MTM	2023	2022	2021
Folkbibliotek	696	695	693
Skolbibliotek	2 742	2 634	2 547
Sjukhusbibliotek	39	39	39
Högskolebibliotek	88	88	88
Summa	3 565	3 456	3 367

Källa: NDS

Kommentar till tabellen

Under 2023 har antalet bibliotek som är registrerade hos MTM ökat med tre procent.

Tabell 14. Antal användare i Legimus som registrerats via bibliotek

	2023	2022	2021
Folkbibliotek totalt	93 786	91 175	88 898
- varav kvinnor/flickor	53 210	50 218	47 280
- varav män/pojkar	40 537	40 917	41 570
- varav övriga	39	40	48
Skolbibliotek totalt	69 334	69 238	68 678
- varav flickor	34 810	34 102	33 162
- varav pojkar	34 472	35 086	35 443
- varav övriga	52	50	73
Sjukhusbibliotek totalt	147	130	131
- varav kvinnor/flickor	99	88	91
- varav män/pojkar	47	42	40
- varav övriga	1	0	0
Högskolebibliotek totalt	31 795	27 317	23 347
- varav kvinnor	24 121	20 568	17 307
- varav män	7 535	6 620	5 926
- varav övriga	139	129	114
Summa registrerade användare i Legimus	195 062	187 860	181 054

Källa: NDS

Kommentar till tabellen

Antalet användare i Legimus har ökat med fyra procent 2023 jämfört med 2022. Med kvinnor respektive män avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas personer som saknar svenskt personnummer, exempelvis utländska högskolestudenter och asylsökande med LMA-nummer

Tabell 15. Antal registrerade användare som lånat via *Legimus*

	2023	2022	2021
Folkbibliotek totalt	59 529	56 502	55 364
- varav kvinnor/flickor	35 816	33 097	31 484
- varav män/pojkar	23 386	23 113	23 580
- varav övriga	327	292	300
Skolbibliotek totalt	36 240	36 334	36 507
- varav flickor	19 390	18 970	18 650
- varav pojkar	16 670	17 172	17 651
- varav övriga	180	192	206
Sjukhusbibliotek totalt	93	85	93
- varav kvinnor/flickor	56	56	59
- varav män/pojkar	28	23	25
- varav övriga	9	6	9
Högskolebibliotek totalt	24 246	21 053	18 237
- varav kvinnor	18 592	16 088	13 782
- varav män	5 572	4 899	4 395
- varav övriga	82	66	60
Övriga bibliotek totalt	42	19	15
- varav kvinnor/flickor	32	15	11
- varav män/pojkar	10	4	3
- varav övriga	0	0	1
Summa	120 150	113 993	110 216

Källa: NDS

Kommentar till tabellen

Antalet låntagare har ökat med fem procent 2023 jämfört med 2022. Med kvinnor respektive män avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas personer som saknar svenskt personnummer, exempelvis utländska högskolestudenter och asylsökande med LMA-nummer

Tabell 16. Antal exemplar sålda talböcker

	2023	2022	2021
Till privatpersoner	144	93	66
Till bibliotek, BTJ	6 696	7 785	8 568
Summa	6 840	7 878	8 634

Källa: Underlag från BTJ

Kommentar till tabellen

MTM tillhandahåller talböcker till försäljning via en återförsäljare, BTJ, som laddat ner exemplar från legimus.se och sålt dem till biblioteken och privatpersoner. Försäljningen fortsätter att minska.

När det gäller matematik på hög nivå är det svårt med ljud. Det är en helt annan grej att själv kunna tolka symbolerna med punktskrift.

Oscar Widegren studerar till robotingenjör.

Punktskriftsböcker

Myndigheten ska främja tillgången till punktskrift och taktilt illustrerade böcker för barn med funktionsnedsättning.

Beståndet av punktskriftsböcker uppgick vid årsskiftet till 18 638 (17 553) titlar. Böckerna produceras i olika format och distribueras till användarna via MTM:s punktskrifts- och prenumerationsservice, via folk- och skolbibliotek samt direkt till användaren genom ett envägslån av den aktuella titeln. Under 2023 lånades 12 635 (10 093) volymer ut som engångslån. Det handlade om 1 604 titlar, då en titel ofta består av flera volymer.

Via MTM:s punktskrifts- och prenumerationsservice registrerades 624 cirkulationslån, inklusive omlån. För dessa kan vi inte få fram antal volymer. Under året gjordes envägslån av 258 låntagare och cirkulationslån av 23 individuella låntagare samt 62 folk- och skolbibliotek, totalt 343 aktiva låntagare. Vid årets slut var 816 punktskriftslåntagare registrerade vilket ska jämföras med 814 i slutet av 2022. Låntagarna består av såväl enskilda användare som folk- och skolbibliotek som förmedlar punktskriftsböcker.

MTM tillhandahåller även punktskriftsböcker till försäljning. Samarbete med landets syncentraler, Synskadades Riksförbund och Specialpedagogiska skolmyndigheten bidrar till att punktskriftsanvändare får kännedom om möjligheten att låna punktskriftsböcker från MTM.

Tabell 17. Antal utlånade och sålda punktskriftsböcker samt antal punktskriftsläsare

	2023	2022	2021
Utlånade volymer	12 635	10 093	14 855
Sålda exemplar	428	500	483
Antal punktskriftsläsare, totalt	816	814	793
- varav kvinnor	-	502	487
- varav män	-	311	300
- varav övriga	-	1	6

Källa: CRM

Kommentar till tabellen

Antalet sålda exemplar av punktskriftsböcker minskade med 14 procent jämfört med året tidigare. Däremot var antalet punktskriftsläsare i stort oförändrat.

Taktilt illustrerade böcker för barn med funktionsnedsättning

Under 2023 har MTM producerat en variant av taktil bilderbok som inte räknas med i beståndet över taktila bilderböcker, utan i beståndet av punktskriftsböcker: Adjö, herr Muffin. Den består av 5 sidor med taktila collagebilder, en punktskriftsfil samt originalbok i ficka.

Tabell 18. Bestånd, taktila bilderböcker

	2023	2022	2021
Bestånd, antal titlar	95	100	99
Sålda exemplar, antal	166	258	329

Källa: Mikromarc, CRM

Kommentar till tabellen

Försäljningen av taktila bilderböcker varierar mellan åren. En taktil bilderbok gällrades under året.

Utveckling

MTM ska främja och bevaka teknikutvecklingen av nya medier för att öka tillgängligheten till litterära verk och dagstidningar för personer med funktionsnedsättning.

Byte av system för hantering av punktlån

Under 2023 har fokus riktats mot att ersätta det föråldrade systemet Mikromarc 3 med nya system och lösningar för hantering av punktlån. MTM har valt att köpa in tjänsten Cicero för cirkulationslån av punktskrift, medan de av vår danska syskonmyndighet utvecklade systemen Mars och Merkur vidareutvecklats för att hantera envägspunktlån.

”

Jag känner en frihet när jag kan läsa på egen hand, i min egen takt och med utrymme för reflektion.

Ana Silva, ny medlem i MTM:s referensgrupp för punktskrift.

Mars och Merkur - nytt system för distribution av talböcker

MTM har under året även fokuserat på att vidareutveckla och bättre integrera distributionssystemet Mars och Merkur i vår verksamhet med målsättningen att under våren 2024 låta det bli kärnan i myndighetens nya lösning för distribution av talböcker.

Fortsatt utveckling av Legimus och Dynamics 365

MTM har fortsatt sitt arbete med att utveckla biblioteksplattformen Legimus med särskilt fokus mot webblösningar samt produktionshanteringsystemet Dynamics 365. Detta för att möta ökade krav från läsarna. Parallellt har arbetet med att förbättra produktionsverktygens förmåga att hantera MTM:s specifikation av Epub 3 fortsatt.

Tidskrifter

Prestationen Tidskrifter omfattar de produkter och tjänster som erbjuds personer med synnedsättning.

Kvalitativa aspekter

Antalet tidningar man kan prenumerera på är något färre jämfört med 2022. Efterfrågan har sjunkit de senaste åren. Som ett led i detta har MTM lagt ner ett par tidskrifter och sett över utgivningsfrekvensen. Vissa av tidskrifterna utkommer därför med färre nummer. Tre nya tidningar startade 2022 – Sans, Vego och Modern psykologi – men av dessa återstår endast Vego. Under 2023 fick användarna ta ställning till ytterligare tre titlar som skulle passa i MTM:s tidningsutbud men intresset var för lågt.

Taltidskriften Bubbel har framför allt vänt sig till målgruppen barn och unga men då flera användare är över 18 år har MTM lagt till innehåll riktat mot en äldre målgrupp de sista 30 minuterna.

Tabell 19. Antal tidningar och prenumerationer

	2023	2022	2021
Taltidning, barn, 2 stycken	69	75	82
- varav flickor	30	30	30
- varav pojkar	38	39	47
- varav övriga	1	6	5
Taltidning, vuxna, 3 stycken	199	231	257
- varav kvinnor	119	140	159
- varav män	66	75	76
- varav övriga	14	16	19
Punktskriftstidning, barn, 1 stycken	0	7	9
- varav flickor	0	4	5
- varav pojkar	0	0	1
- varav övriga	0	3	3
Punktskriftstidning, vuxna, 2 stycken	41	106	107
- varav kvinnor	29	67	71
- varav män	10	35	29
- varav övriga	2	4	7
Tidskrifter överförda till punktskrift i sin helhet	139	151	152
- varav kvinnor	94	115	99
- varav män	40	34	42
- varav övriga	5	2	11
8 Sidor, punktskrift	50	47	51
- varav kvinnor	25	22	26
- varav män	13	13	14
- varav övriga	12	12	11
Kamratposten och Knep och knåp, punktskrift i urval	26	27	35
- varav kvinnor	21	22	28
- varav män	5	5	7
- varav övriga	0	0	0
Summa	524	644	693

Källa: Connect

Kommentar till tabellen

Många av tidningarna för vuxna läses av den äldre generationen. MTM:s erfarenhet från kontakter med användare är att uppsägning av prenumeration oftast sker med hänvisning till hög ålder. Med kvinnor/flickor respektive män/pojkar avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas prenumeranter som inte har angett komplett personnummer, eller organisationer.

Stöd för inlästa kulturtidskrifter

MTM ska göra kulturtidskrifter tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

MTM administrerar ett stöd för inläsningar och redigeringar av kulturtidskrifter. Under 2023 har 17 (17) kulturtidskrifter erhållit 658 tkr i stöd. Därtill har 607 tkr bokats upp på grund av eftersläpning i rekvisering av stöd. Det totala beloppet uppgår till cirka 1 265 (1 042) tkr.

Individuell service

MTM ska via tillgängliga medier och i lämpligt format erbjuda personer med synnedsättning kompletterade samhällsinformation i syfte att ge dem jämlika förutsättningar att följa utvecklingen i samhället.

Individuell service är verksamhet som genom hög personlig servicenivå bidrar till att skapa möjlighet till ökad delaktighet i samhället. Exempelvis ingår Punktskriftstjänsten, Punktkassen och Punktväskan samt spel och almanackor som anpassas efter målgruppens behov i den individuella servicen.

Punktklubben och de kostnadsfria nybörjarmaterialen Punktkassen och Punktväskan är produkter som syftar till att inspirera till taktill läsning av text och bild och till lek där färdigheter som behövs för punktläsning används. Punktkassen och Punktväskan förmedlas via syncentralerna till familjer där ett barn förväntas bli punktskriftsläsare. Målgruppen är främst barn i förskoleålder.

Punktläsande barn i åldrarna 5 till 12 år kan vara medlemmar i Punktklubben och får då paket med böcker, texter och annat som inspirerar till läsning, som till exempel sällskapsspel, pyssel och recept.

För självständighet och delaktighet produceras punktskriftsalmanackor och sällskapsspel som MTM synanpassar. Oftast behövs både en anpassning av spelplan och tärningar samt instruktioner. Vissa spel producerar MTM från grunden, eftersom utförandet behöver anpassas genomgående för att spelkonceptet ska fungera. MEMORY är ett exempel på detta. Spel och almanackor säljs via återförsäljare.

Det går också att varje vecka prenumerera på Melodikryssets kryssruta på punktskrift.

Tabell 20. Antal producerade artiklar

	2023	2022	2021
Almanackor i fem olika format	483	244	455
Synanpassade kortlekar	120	132	150
Sällskapsspel	176	107	256
Summa	779	483	830

Källa: Lagerlista Iris Hjälpmedel AB, inlevererade produkter

Kommentar till tabellen

Vissa artiklar som finns i lager tillverkas vid behov och på efterfrågan. Produktionen av tryckta punktskriftsalmanackor har under 2023 ökat. Detta beror på att 2023 års almanackor tryckts upp i en lägre upplaga än efterfrågan och tilltryck gjordes under 2023. Utöver detta uppstod behov av tilltryck av två typer av almanacka för 2024. Produktionsvolymen av anpassade spel har under 2023 varit högre än föregående år. Ett ökat utbud av brädspel som Othello, Kimble och Var är katten? har prioriterats utifrån målgruppens efterfrågan.

Tabell 21. Antal prenumeranter och levererade produkter

	2023	2022	2021
Punktkassen*	21	32	31
Punktväskan*	25	31	32
Punktklubben totalt	38	32	31
- varav flickor	17	12	12
- varav pojkar	20	19	18
- varav övriga	1	1	1
Melodikrysset totalt	40	43	43
- varav kvinnor	30	33	34
- varav män	10	10	9
- varav övriga	0	0	0

Källa: Prenumerationslistor ur Flowy Connect, sammanställningar av beställningar via e-post, samt prenumerationslista ur CRM-system.

* Punktkassen och Punktväskan delas ut via förmedlare, därav ingen fördelning efter kön..

Kommentar till tabellen

Beställningar av Punktkassen och Punktväskan har under 2023 minskat. Det lägre antalet bedöms kunna bero på ett lägre underlag, det vill säga färre barn med synnedsättning i åldrarna 1 till 5 år som skrivits in hos syncentral. En möjlig orsak kan också vara att information om beställning saknats på mtm.se under perioden juni till augusti 2023.

Med kvinnor/flickor respektive män/pojkar avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas prenumeranter utan komplett personnummer eller organisationer.

Antalet medlemmar i Punktklubben varierar mellan åren beroende på hur många barn som finns i varje årskull. 9 nya prenumeranter tillkom under 2023. 3 prenumerationer avslutades automatiskt i juni 2023, då prenumeranterna fyllt 12 år.

Punktskriftstjänsten

Punktskriftstjänsten är en individuell, kostnadsfri service för personer med dövblindhet och personer med synnedsättning. Genom tjänsten kan enskilda punktskriftsläsare få eget material överfört till punktskrift, exempelvis myndighetsdokument, taktila kartor, bruksanvisningar eller recept. MTM överför även Dövas tidning till punktskrift.

Personer med dövblindhet har inga begränsningar när det gäller att beställa material. Personer med synnedsättning kan beställa som mest 1500 originalsidor punktskrift per person och år samt ett obegränsat antal kopior.

Kostnaden för Punktskriftstjänsten 2023 var 525 tkr jämfört med 560 tkr 2022 och 685 tkr 2021, vilket var en minskning med cirka sex procent jämfört med 2022 och en minskning på 35 procent jämfört med 2021. Styckkostnaden per punktskriftstjänstävare var 1 407 kronor 2023 jämfört med 1 421 kronor 2022 och 1 454 kronor 2021, vilket innebär en marginell kostnadsminskning mellan 2023 och 2022 och cirka tre procents minskning 2022 jämfört mot 2021.

Tabell 22. Antal ärenden och registrerade användare till *Punktskriftstjänsten*

	2023	2022	2021*
Antal ärenden	373	394	471
Antal registrerade användare	215	318	206

Källa: CRM

* Under perioden 2021-05-22–2021-06-21 var beställningssystemet ur funktion. Statistikunderlaget har kompletterats med uppgifter från manuell hantering av order.

Kommentar till tabellen

Punktskriftstjänsten är en efterfrågestyrd tjänst och behovet varierar. Det har varit 66 aktiva beställare under året och av dessa är sex dövblinda punktskriftsläsare.

Under 2023 har beställningarna av taktila kartor fortsatt varit högt. Det har däremot varit ett minskat inflöde av beställningar av annat privat material.

Läsombud

Myndigheten ska driva och utveckla funktionen läsombud.

Kvalitativa aspekter

Läsombudsverksamheten arbetar för att vuxna personer med intellektuella och/eller kognitiva funktionsnedsättningar inom LSS- och äldreomsorg får sin demokratiska rätt till läsning, litteratur och samhällsinformation tillgodosedd och utifrån sina egna förutsättningar. Inom läsombudsverksamheten informerar, inspirerar och stödjer MTM de läsombud och högläsare som läser högt i hela landet inom LSS- och äldreomsorg.

Läsombudsverksamhet

Det finns i Sverige 3 743 registrerade läsombud/frivilliga högläsare/medlemmar i regionala och kommunala arbetsgrupper, en minskning med fem procent från 2022. Minskningen beror på en fortsatt pågående registergenomgång, påbörjad under 2020, som ett led i en registeruppdatering. Under 2023 har 191 läsombud/frivilliga högläsare/medlemmar i arbetsgrupper avregistrerats och 15 har tillkommit.

För tolfte året i rad har MTM delat ut priset Årets läsombud för att främja läsning inom LSS- och äldreomsorg. Priset Årets läsombud delas ut till ett läsombud eller en högläsare som har gjort extra insatser för att främja läsningen inom LSS- eller äldreomsorgen. Årets pris med prissumman 10 tkr delades den 10 november ut med motiveringen: ”Med värme, trygghet och uppfinningsrikedom skapar Ulla Borgius lästillfällen för de boende på Mariahemmet i Torsås. Lässtunderna väcker inte bara gamla minnen till liv utan tar också avstamp i det aktuella. Hon vågar möta läsarna i både glädje och sorg och är inte heller rädd för att bjuda in samtiden.”

Myndigheten har gett ut två nummer av tidningen *Läsombudet*. *Läsombudet* skickas ut till läsombud och högläsare som är med i Läsombudsregistret. I tidningen finns boktips samt intervjuer med läsombud och högläsare.

Bedömning av verksamhetens resultat och utveckling

Produktion och förvärv

Under 2023 har antalet förslag på inläsningar av talböcker från läsare åter ökat efter att ha minskat något under pandemin. Under 2023 ökade antalet förslag med 12 procent. En förklaring kan vara att de fysiska biblioteksbesöken ökat³⁵ sedan pandemin och att fler väljer att lämna sina förslag i samband med besöken.

Andelen talboksförslag som avslås är relativt hög. Under 2023 avslogs 32 procent av förslagen vilket var en minskning med 10 procent jämfört med året före, men avslagen ligger fortfarande på en hög nivå. Bakgrunden är bland annat att MTM inte har de ekonomiska förutsättningarna för att producera alla de förslag som lämnas. MTM har lyft förhållandet i sitt budgetunderlag för åren 2022–2024 och 2023–2025 och föreslagit ett utökat förvaltningsanslag för att bättre kunna möta efterfrågan från läsarna.

Talböcker

Under 2023 ökade både antalet lån och antalet låntagare något. En förklaring kan vara att lyssningsläsning har blivit en vanligare läspraktik. Den tekniska utvecklingen har gjort lyssningsläsningen mer tillgänglig. Tidigare var läsarna bland annat hänvisade till Daisyspelare, som var otympliga och behövde lånas från bibliotek eller syncentral.

Äldre personer med läs- och synnedsettningar är en stor målgrupp för talböcker i digitalt format. Även denna grupp av läsare använder i dag större utsträckning digitala medier vilket kan ha bidragit till ökningen.

35 Bibliotek 2022, Sveriges offentligt finansierade bibliotek, Kungliga biblioteket

Dnr : KB 2023-529

Statistiken över nedladdningar och strömningar via biblioteksplattformen Legimus visar också på ett förändrat användarbeteende. Under 2023 minskade antalet nedladdningar via *legimus.se* med 17 procent medan läsningen genom appen Legimus ökade med 7 procent och strömningar via webbspelaren med 13 procent. Utvecklingen följer samhället i stort och pekar på att MTM fortsatt behöver ligga i framkant i den tekniska utvecklingen och uppdatera sina IT-plattformar i takt med att läsarnas behov ändras.

Ökningen av antalet låntagare är lägst för skolbibliotek. En förklaring kan vara att skolornas tillgång till kommersiellt producerade ljudbokstjänster påverkar behovet av tillgång till Legimus.

Barns lyssningsläsande ökar mycket och plattformarna för lyssningsläsande blir fler. De barn som har svårt att läsa tryckt text får genom denna läspraktik tillgång till läsning genom kommersiella alternativ och en särlösning som Legimus kan då bli mindre intressant. Dock är det så att de digitala plattformar för läsning som erbjuds i skolan är kopplade till att skolan abonnerar på tjänsten. Detta gör att Legimus kan få ny aktualitet för eleverna när de har gått ut grundskola eller gymnasium och inte längre har tillgång till digital läsning genom skolan.

Punktskriftsböcker

Antalet utlånade volymer ökade med 25 procent under 2023. Då en titel kan bestå av flera volymer innebar ökningen inte att fler titlar lånades ut. Antalet utlånade titlar sjönk i stället med 3 procent mellan 2022 och 2023, vilket förklaras av en naturlig variation mellan olika år. Försäljningen minskade under året med 14 procent vilket kan förklaras med en minskad efterfrågan från bibliotek.

Taktilt illustrerade böcker för barn med funktionsnedsättning

Beståndet av titlar minskade något under 2023 vilket förklaras av en naturlig variation mellan åren. Den minskade försäljningen beror dels på att utbudet av titlar varit något lägre än föregående år, dels på en minskad efterfrågan från bibliotek.

Utveckling

Under 2023 har fokus varit riktat mot att modernisera MTM:s bakomliggande system för biblioteksplattformen Legimus genom att anpassa och vidareutveckla IT-systemet Mars och Merkur för att låta det bli kärnan i distributionslösningen av tillgänglig litteratur. Fokus har också varit riktat mot att vidareutveckla MTM:s produktionssystem Dynamics 365 och biblioteksplattformen Legimus. Under året har också ett nytt IT-system *Cicero* implementerats för att hantera cirkulationslån av punktskriftsböcker.

Tidskrifter

Antalet prenumerationer minskade med 14 procent under 2023. Minskningen förklaras i första hand av att en stor del av prenumerationerna sägs upp på grund av att läsarna uppnått hög ålder. Dock ökade antalet prenumerationer på nyhetstidningen *8 Sidor* i punktskrift något.

Stöd för inlästa kulturtidskrifter

Antalet tidskrifter som erhöll stöd för inläsning av kulturtidskrifter var 2023 oförändrat jämfört med året före. Omfattningen av utbetalt och uppbokat stöd ökade med 21 procent vilket framför allt förklaras av att en större kulturtidskrift sökte ett utökat stöd 2023.

Individuell service

Antalet producerade artiklar var oförändrat jämfört med 2022. Däremot skilde sig produktionsvolymen mellan artiklarna. Antalet producerade almanackor nästan fördubblades och detta på grund av ett för lågt tilltryck 2022 som inte motsvarade efterfrågan samt att två almanackor tryckts upp för 2024.

Produktionen av sällskapsspel ökade med 64 procent jämfört med 2022. Även produkten *Melodikrysset* ökade något. Däremot sjönk produktionen av anpassade kortlekar. Efterfrågan på produkterna Punktkassen, Punktväskan och Punktklubben sjönk också under 2023. Samtliga produkter produceras utifrån efterfrågan och förändringarna i produktionsvolym får ses som en naturlig variation mellan olika år.

Antalet registrerade användare för punktskriftstjänsten bedöms vara i stort oförändrad jämfört med 2022. Differensen i tabell 22 förklaras av att punktskriftstjänstens beställningssystem var ur funktion en månad under 2022 varför uppgiften i årsredovisningen för 2022 var osäker (angavs i tabellen 2022). Antalet ärenden för punktskriftstjänsten minskade med 9 procent. Dock är tjänsten helt efterfrågestyrd varför det är naturligt att volymerna varierar mellan åren. Den totala kostnaden för punktskriftstjänsten minskade med 7 procent medan styckkostnaden per ärende i stort sett var oförändrad.

Läsombud

Vi ser en nedgång i antalet läsombud och frivilliga högläsare. Det beror delvis på en stor intern genomgång av vårt register där vi gallrat ut dubletter och uppgifter som inte längre är aktuella. Minskningen kan också bero på att förutsättningarna för läsombud inom vård och omsorg kan vara annorlunda idag jämfört med när verksamheten med läsombud ursprungligen startade.

Under åren 2020–2021 påverkades läsombudsverksamheten starkt av pandemin. Det övergripande besöksförbudet på såväl LSS-verksamheter som inom äldreomsorgen har starkt begränsat möjligheten till högläsning under dessa år. Detta gjorde att många högläsare avslutade sitt engagemang under den perioden och har inte kommit tillbaka.

MTM ser ett behov framåt av att arbeta tillsammans med biblioteken för att få en mer nationell likvärdighet inom läsombudsverksamheten.

Medier utbildning

MTM ska förse högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning med sådana exemplar av kurslitteratur som de behöver för att kunna ta del av litteraturen.

Medier utbildning omfattar produkter och tjänster som myndigheten erbjuder och som används av studerande vid högskola och universitet.

Kvalitativa aspekter

För verksamheten Medier utbildning definieras de kvalitativa aspekterna för en ökad användarnytta med det kvalitativa utbud av tillgänglig litteratur som varje år tillförs beståndet. De kvalitativa aspekterna definieras vidare utifrån den servicenivå som ökat utbud och ökad samtidig tillgång till produkterna ger.

MTM har fortsatt arbetet med att effektivisera produktions- och distributionsprocessen. Under pågående produktion skickas delar av boken löpande till studenterna i den ordning de önskar och delleranserna når studenten så tidigt som det är möjligt. Landets lärosäten ansvarar för registrering av studerande till tjänsten Egen nedladdning.

I december 2023 fanns det 31 795 registrerade användare med nedladdningskonto på universitets- och högskolebibliotek, att jämföra med 27 317 vid samma tidpunkt året innan, en ökning med 16 (17) procent. Antalet studenter som begär att få sin kurslitteratur i punktskrift varierar mellan åren. Produktionen av kurslitteratur i punktskrift kan vara mycket kostnadsdrivande för myndigheten.

MTM samarbetar med Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH), där MTM producerar litteratur för studerande på de utbildningar som MYH administrerar. MTM har även ett samarbete med folkhögskolor. Produktionen bekostas av skolorna och böckerna finns tillgängliga för lån i *legimus.se*. Samarbetet har resulterat i 61 (19) titlar.

Förbättrad service till studenter

Det nya e-textformatet Epub 3 togs i drift under senare delen av året. Det har hittills bara erbjudits till studenter med synnedsättning. Under 2022 har MTM producerat fyra 4 titlar i det nya formatet.

Produktion och förvärv

MTM:s produktion av kurslitteratur för studerande vid högskola och universitet är efterfrågestyrd och baseras på de beställningar som inkommer från studenterna inför och under varje termin. Produktionen påverkas också av variationer i antalet studenter mellan åren och vilka utbildningar som de väljer att söka. Sammantaget leder det till att produktionsvolymen och kostnaderna för den varierar mellan åren.

MTM:s utgångspunkt är att tillgängliggöra kurslitteraturen för studenten så snabbt som möjligt. Därför produceras talböckerna i första hand med syntetiskt tal vilket ger en kortare produktionstid samt lägre kostnad per talbok.

Dock finns det ett flertal högskoleämnen som är så komplexa att inläsning med talsyntes leder till en så låg kvalitet på den inlästa texten, att studenten får svårt att tillgodogöra sig innehållet i kurslitteraturen. I de fall en student med behov av anpassat material blir antagen till en kurs i ett sådant ämne är det oftast nödvändigt att producera hela eller stora delar av kurslitteraturen med mänskligt tal.

Tabell 23. Antal producerade och förvärvade titlar, *Medier utbildning*

	2023	2022	2021
Produktion talböcker	1 136	1 167	1 372
Produktion punktskriftsböcker	45	30	38
Produktion e-textböcker	73	4	98
Förvärv talböcker	4	8	9
Summa produktion och förvärv	1 258	1 209	1 517

Källa: Dynamics 365

Kommentar till tabellen

Produktionen och förvärven har totalt ökat jämfört med föregående år. Produktionen är efterfrågestyrd och ökningen beror främst på att det nya formatet för e-textböcker kunnat erbjudas studenterna under 2023.

2022 erbjöds studenterna alternativa format under tiden som det nya e-textformatet arbetades fram.

Utlåning

Tabell 24. Antal lån

	2023	2022	2021
Antal digitala lån, högskolebibliotek	179	98	74
Antal digitala lån, studenter vid högskolebibliotek	490 316	435 400	409 197
- varav kvinnor	385 214	338 327	313 046
- varav män	104 591	96 618	95 481
- varav övriga	511	455	670
Summa	490 495	435 498	409 271

Källa: NDS

Kommentar till tabellen

Under 2023 ökade antalet lån i högskolebibliotek med 13 procent. Trenden att digitala lån endast sker via enskilda användares konton har fortsatt under året.

Bibliotekens andel av de digitala lånen utgör sedan några år bara en bråkdel av de totala lånen. Med kvinnor/flickor respektive män/pojkar avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas personer som saknar svenskt personnummer, exempelvis utländska högskole-studenter och asylsökande med LMA-nummer.

Bedömning av verksamhetens resultat och utveckling

De beställningar på bokproduktion av kurslitteratur som inkommit till MTM under 2023 och som uppfyllt myndighetens kriterier för produktion har producerats. MTM har därmed försett universitets- och högskolestuderande med syn- och läsnedsättningar med kurslitteratur i den form som de efterfrågat.

När det gäller användningen av MTM:s medier på universitet och högskolor så ser vi en ökning i både antalet lån och låntagare. Däremot minskar antalet beställningar av nya produktioner.

Ökningen av låntagare och lån kan bero på flera olika faktorer:

- De senaste 10–15 åren har allt fler barn fått diagnoser via skolan och medvetenheten kring funktionsnedsättningar har ökat. Dessa diagnoser medför i en del fall läshinder. MTM:s referensgrupp för högskolefrågor, som består av bibliotekarier och samordnare som arbetar på universitet och högskolor, vittnar om att allt fler studenter har konton i Legimus redan när de börjar studera på högskola/universitet. Vi kan anta att de fått sina konton via skolan.
- Lärosäten arbetar idag med en bredare rekrytering och breddat deltagande än tidigare. Breddat deltagande innebär att universitet ska vidta främjande åtgärder för att undervisningen ska vara mer tillgänglig, motverka social snedrekrytering och verka för att alla samhällsgrupper har lika stor tillgång till utbildningen. Detta innebär också att personer som tidigare avstod högre utbildning på grund av läshinder nu i större utsträckning tar steget och läser vidare. Vi ser framför allt en ökad efterfrågan på litteratur inom yrkesinriktade utbildningar (ex. vård, polis och socialt arbete). Här kan vi också se att lärosäten som arbetar aktivt med breddad rekrytering också är de lärosäten som sticker ut i vår statistik med en stor andel studenter som har konto i Legimus.
- De senaste åren har antalet studieplatser på lärosäten ökat. Fler platser innebär ändrade antagningskriterier. Detta kan göra att personer som på grund av läshinder har med sig ett sämre studieresultat från gymnasium nu får möjlighet att studera en högre utbildning.

Trots antalet ökade låntagare får MTM inte fler beställningar. Detta har diskuterats i MTM:s referensgrupp för högskolefrågor och man nämner flera anledningar:

- Lärosätena väljer i större utsträckning artiklar, delar av böcker och webbresurser som kurslitteratur. Detta är material som MTM inte anpassar.
- Kursledare är i större utsträckning medvetna om tillgänglighetsfrågor och väljer böcker som redan finns i tillgängligt format via Legimus eller på annat sätt.
- MTM:s främjandearbete ger resultat och bibliotekarierna känner sig säkrare i att guida läsare så att de i större utsträckning kan använda böcker som finns på marknaden i kombination med hjälpmedel som skärmläsare och talsyntes.

Dagstidningar

Myndigheten har till uppgift att förbättra tillgången till innehållet i dagstidningar för personer med en funktionsnedsättning som gör att de inte kan ta del av en vanlig dagstidning.

Prestationen *Dagstidningar* omfattar dagstidningar som myndigheten i samverkan med tidningsföretagen årligen producerar, tillgängliggör och distribuerar som taltidning samt det användarstöd som myndigheten tillhandahåller.

Kvalitativa aspekter

Verksamheten *Dagstidningar* resulterar i en ökad användarnytta genom att varje år tillgängliggöra ett brett utbud av dagstidningar samt tillhandahålla den servicenivå som ett brett utbud och förbättrade tjänster ger. Utbudet har i stort varit oförändrat under året. En tidning har tillkommit.

MTM följer regelbundet upp nöjdheten med prenumeranter och berörda tidningar. Resultatet av tidigare nöjdhetsmätningar/uppföljningar har inneburit att ett antal områden, exempelvis talsyntes och familjesidor, har prioriterats i kvalitets- och utvecklingsarbetet.

Den läsutrustning som prenumeranterna i huvudsak använder sig av för att läsa tidningen, en så kallad Daisyspelare, upphandlades i samband med teknikskiftet 2013/2014. Spelarna fungerar fortfarande relativt väl men det är av stor vikt att MTM såväl kompletterar befintlig utrustning som förbereder för nästa generations läsutrustning. Därför pågår ett utvecklingsarbete med en "Lättanvänd Digital Läsutrustning". En applikation som utgår från en androidsurfplatta som kan anpassas för målgruppen har tagits fram för detta. Ett antal användbarhetstester har tidigare genomförts med målgruppen. Resultatet av testerna har inneburit att ytterligare anpassningar av befintliga produkter har kunnat genomföras. Fortsatta anpassningar, tester och partiella lanseringar kommer att genomföras under de kommande åren.

Tack vare taltidningsapparaten kan jag läsa både tidningar och böcker och hålla mig uppdaterad med vad som händer.

Kerstin Sandström läser taltidningar.

Den ekonomiska stödmodellen för tidningsföretagen fram till 2022 togs fram i samband med teknikskiftet 2013/2014. Förutsättningarna sedan dess har förändrats för såväl tidningarna som MTM. Stödmodellen har upplevts som komplicerad för tidningarna då de först ansöker om stöd och året efter redovisar stödet för kompletterande utbetalningar/återbetalningar. Utformningen av stödmodellen uppmuntrade inte heller till samverkan/samarbete mellan tidningarna och MTM. Av dessa anledningar har därför en ny ekonomisk stödmodell för taltidningsstöd införts från och med 2023. Det ekonomiska stödet är numera i huvudsak schablonbaserat och uppmuntrar till en dialog mellan MTM och tidningsföretagen. Under året har MTM haft 18 dialogmöten med tidningsföretagen för att följa upp hur den nya stödmodellen fungerar, hur stödet används och då framför allt stödet för marknadsföring, priset på taltidningen samt annat som underlättar tillgängliggörandet av dagstidningen för läsarna.

Dagstidningar och kostnader

Taltidningar produceras med talsyntes och distribueras via internet. Det ger användaren möjlighet att prenumerera på valfri dagstidning oavsett var man befinner sig, läsa all redaktionell text i tidningen och en stor del av övrigt material samt använda utrustning för läsning som passar individens egna behov. Taltidningsnämnden beslutar om stöd för utgivning av taltidningar i enlighet med förordningen (2013:9) om taltidningar och mottagarutrustning. MTM ansvarar för produktion, distribution och användarstöd, vilket sköts via upphandlade leverantörer.

Prenumeranterna kan också, vid behov, erhålla kostnadsfri mottagarutrustning. MTM ansvarar för upphandling, fördelning och vidareutveckling av de mottagare som behövs för att prenumeranterna ska kunna lyssna på taltidningen.

Tabell 25. Kostnad för taltidningsverksamheten exklusive OH-kostnader, tkr

	2023	2022	2021
Taltidningsverksamhet	33 158	34 925	31 702
- varav inköp nya mottagare	0	0	0
Bidrag till taltidningsföretag	7 510	6 146	5 558
Summa exklusive utbyte av mottagare	40 668	41 071	37 283
Summa inklusive utbyte av mottagare	40 668	41 071	37 283

Källa: Agresso

Kommentar till tabellen

Kostnaden för taltidningsverksamheten exklusive inköp av nya mottagare har minskat med en procent under 2023 jämfört med 2022 (för mer information se avsnitt ”Bedömning av verksamhetens resultat och utveckling” sidan 65).

Kostnadsutvecklingen kan också kopplas till kostnad per prenumerant.

Tabell 26. Kostnad per prenumerant, tkr.

	2023	2022	2021
Kostnad per prenumerant	12,1	11,5	9,5

Källa: Agresso och Textalk Vision

Kommentar till tabellen

Kostnaden per prenumerant är 5 procent högre jämfört med 2022.

Att kostnaden per prenumerant är högre 2023 än föregående år beror, förutom på inflation/kostnadsökning, framför allt på att antalet prenumeranter har minskat. Men produktionskostnader, dvs antalet taltidningar som produceras, och andra fasta kostnader som inte påverkas av mängden prenumeranter är samma som tidigare år.

Under 2022 och 2023 har även arbetet med att utveckla framtidens taltidningsprodukt intensifierats. Åren före och efter myndighetens omlokalisering var inte utvecklingsarbetet högsta prioritet. Nödvändiga marknadsundersökningar, tillgänglighets- och användbarhetstester har genomförts under 2023. Att exempelvis få fler att använda kommersiella standardprodukter för läsning av nyhetsmedier medför på sikt att myndigheten ska kunna fokusera på de som behöver mycket stöd för att kunna läsa nyheterna.

Utveckling av prenumerationspriset

I förordningen (2013:9) om taltidningar och mottagarutrustning finns ingen reglering av priset på taltidningen, vilket var fallet i föregående förordning. Taltidningsnämnden begär årligen av tidningsföretagen in prenumerationspriset på papperstidning, e-tidning och taltidning samt undersöker om det förekommit några kampanjpriser på taltidningen.

Vi ser inte att priset på taltidningen i relation till andra former av tidningen har förändrats i någon nämnvärd utsträckning från föregående år. I stort är priset detsamma som för papperstidningen. I dialogsamtalen med tidningarna lyfter myndigheten upp frågan om priset på taltidningen. Priset kan vara en anledning till att prenumerantantalet generellt minskar med tanke på att priset kan upplevas som högt för målgruppen. Ur kostnadssynpunkt för tidningarna bör priset i stället vara mer jämförbart med motsvarande pris för e-tidningen. Resultatet från dialogmötena under 2023 är att många tidningar har sett över eller kommer att se över sin prismodell.

Tilläggstjänster

De personer som prenumererar på en dagstidning som taltidning har även möjlighet att läsa andra tidningar och litteratur som MTM tillhandahåller via den infrastruktur (produktion, distribution, konsumtion och användarstöd) som prenumeranten har tillgång till för att läsa dagstidningen som taltidning.

Regionaltidningar

Under åren 2016–2017 pågick, på uppdrag av regeringen, ett projekt som syftade till att samordna distribution av regionaltidningar (regionala och kommunala taltidningar) med nyhetsinnehåll till användare som prenumererar på en dagstidning som taltidning. Ett stort antal regionaltidningar inordnades då i samma infrastruktur för produktion och distribution som dagstidningar som taltidningar använder. Regionaltidningarna är i huvudsak inlästa med mänskligt tal.

Under 2023 har MTM producerat och distribuerat 55 regionaltidningar. Ett femtontal regionaltidningar som distribueras av MTM har lagts ned under de senaste åren. En stor anledning är de kostnader som tidningarna har då de i huvudsak behöver distribuera taltidningarna på CD och med brev/post till de prenumeranter som inte prenumererar på en dagstidning som taltidning. Av den anledningen finns det starka önskemål för att, av effektivitetsskäl, integrera regionaltidningar fullt ut i MTM:s infrastruktur för taltidningar.

Antalet prenumeranter som får sin regionaltidning via myndighetens distributionssystem till en Daisyspelare/taltidningsspelare, en app eller via e-post är 685, fördelade på 301 kvinnor och 341 män samt 43 övriga (institutioner som äldreboenden, bibliotek och syncentraler). Myndigheten säkerställer även att regionaltidningarna blir tillgängliga som webbtidningar för de som har möjlighet att använda det mediet. Statistik över antalet personer som läser tidningen som webbtidning kan däremot inte tas fram av myndigheten då regioner och kommuner själva ansvarar för hur webbtidningen hanteras.

Talboken kommer - tjänst för distribution av talböcker

Talboken kommer är en tjänst för läsare som inte har möjlighet att själva ladda ned talböcker via Legimus. Tjänsten är ett samarbete mellan MTM och landets lokala folkbibliotek som säkerställer att låntagaren får tillgång till önskade böcker. För närvarande fungerar Talboken kommer enbart för de som har en taldagstidningsprenumeration eftersom tjänsten förutsätter att låntagaren har tillgång till internet, användarstöd och en Daisyspelare/läsutrustning som är anpassad för tjänsten. Under 2023 har ett arbete på MTM påbörjats för att försöka möjliggöra för fler att få tillgång till tjänsten.

Antalet prenumeranter som får talböcker via tjänsten Talboken kommer under 2023 är 762 personer, vilket är en ökning med 59 personer jämfört med 2022.

Taltidningsnämnden

Inom myndigheten finns ett särskilt beslutsorgan för radio- och kassettidningar och andra taltidningar, taltidningsnämnden. Nämnden har de uppgifter som följer av förordningen (2013:9) om taltidningar och mottagarutrustning.

Taltidningsnämnden utses av regeringen och har sju ledamöter. Ledamöter under 2023 var:

- Cecilia Hanö, rådman (ordförande)
- Per Hultengård, jurist
- Peter Tjernberg, Synskadades Riksförbund
- Kristina Adolfsson, chefredaktör
- Erik Zetterström, Post- och telestyrelsen
- Kajsa Rohdin, Myndigheten för press, radio och tv
- Björn Kullander Sveriges Kommuner och Regioner

Nämnden har sammanträtt fyra gånger under året. Kostnaden för taltidningsnämndens kansli var 73 tkr under 2023.

Taltidningsnämnden har till uppgift att genom informationsinsatser försöka få tidningsföretag att starta utgivning av taltidningar

MTM genomförde olika marknadsförings- och informationsinsatser under 2023 för att befästa och förankra taltidningen som ett viktigt och, ur demokrati- och tillgänglighetsperspektiv, ständigt aktuellt medium. En tidning har tillkommit under året och inga tidningar har lagts ned.

Nämnden ska verka för att prenumeranter på taltidningar får utbildning och sådant stöd som underlättar för dem att tillgodogöra sig tidningarna och att sköta den tekniska utrustning som behövs för mottagningen.

Innehållet i taltidningen är i princip detsamma som i dagstidningen. Prenumeranten kan välja mellan tre versioner av taltidningen: fullängds-, kort- eller profiltidning. Profiltidningen formas utifrån individuella val så att något eller några avsnitt av tidningen läses först.

MTM har en process för att underlätta och stödja tidningsläsarna. Varje ny prenumerant kontaktas för att utifrån en behovsprövning kunna fastställa vilket sätt att läsa taltidningen som passar bäst: via någon av apparna Legimus och Akila, via e-post, med läsprogrammet Easy Reader eller med Daisyspelare med internetuppkoppling. De flesta prenumeranter, ungefär 80 procent, väljer att läsa med en Daisyspelare. Om en sådan är aktuell, introduceras utrustning och taltidning vid personliga hembesök. Därefter har prenumeranten möjlighet att kontakta supportfunktionen Taltidningshjälpen för ytterligare stöd. Användare av apparna Legimus och Akila får också stöd från Taltidningshjälpen. Även användarna av apparna erbjuds numera hembesök som ett led i arbetet med att främja användandet av modern teknik i målgruppen.

För de prenumeranter som valt att behålla RATS-mobilen³⁶ för att läsa taltidningen finns en särskild supportfunktion.

Det pågår också fortsatt ett utvecklingsarbete med att ta fram en mer lättanvänd digital läsutrustning som harmoniserar med prenumeranternas behov och den tekniska utvecklingen på marknaden.

Nämnden ska följa och analysera utvecklingen av verksamheten med utgivning av taltidningar

Under 2023 producerades sammanlagt 129 dagstidningar som taltidningar, då en tidning tillkommit.

Taltidningarna täcker i det närmaste hela landet och de flesta av landets alla dagstidningar ges ut som taltidning. Taltidningsnämnden följer kontinuerligt prenumerantutvecklingen genom att inhämta uppgifter om antalet prenumeranter från myndighetens upphandlade produktions- och distributionssystem. Resultatet sammanställs kvartalsvis i nämndens statistikrapporter.

Av tabell 25 framgår att antalet prenumeranter har minskat mellan 2022 och 2023. Anledningen beror bland annat på sent inkomna uppgifter om avslutade prenumerationer kopplade till pandemin. I övrigt följer prenumerantutvecklingen för taltidningar samma minskande trend som dagstidningarna generellt. Med den nya stödmodellen som införts under året och som bland annat bygger på en kontinuerlig dialog med tidningarna finns förutsättningar för att i fortsättningen genomföra mer riktade och anpassade insatser mot målgruppen.

Sammantaget har antalet prenumeranter minskat med 216 abonnenter under 2023.

Tabell 27. Antal tidningar och prenumeranter

	2023	2022	2021
Antal tidningar	129	126	127
Antal prenumeranter	3 357	3 573	3 933
- varav kvinnor	1 516	1 615	1 796
- varav män	1 602	1 675	1 828
- varav övriga	239	283	309

Källa: Textalk Vision

Kommentar till tabellen

Prenumerantstatistiken för taltidningar är uppdelad på kvinnor och män och visar till stora delar på en jämn fördelning mellan könen. En viss osäkerhet i den könsuppdelade statistiken, vilket bland annat beror på att en prenumeration kan användas av flera eller andra personer i hushållet, finns dock. En andel av prenumerationerna innehas av institutioner som bibliotek och äldreboenden, dessa redovisas i kategorin övriga. En tidning har tillkommit och ingen har lagts ned under året.

³⁶ En RATS-mobil är en särskild mobiltelefon där användaren kan lyssna på sin taltidning. RATS-taltidningarna upphörde i samband med teknikskiftet 2013, men tidigare prenumeranter har erbjudits möjlighet att fortsätta använda detta konsumtionsformat.

Bedömning av verksamhetens resultat och utveckling

Anledningarna till att kostnaderna för taltidningsverksamheten minskat jämfört med 2022 är flera:

- Prenumerantantalet har tydligt minskat under pandemin eftersom många prenumeranter tillhör gruppen äldre som varit speciellt utsatt under pandemin. Uppsägningar av taltidningsprenumerationer som förmodligen inträffade under pandemiåren 2020, 2021 och delvis 2022 kom i viss utsträckning till myndighetens kännedom först under 2022 och våren 2023.
- Marknadsföringsaktiviteter och framför allt externa kommunikationsinsatser i form av mässhdeltagande har genomförts i något mindre utsträckning under 2023 än 2022. Under året har dock så kallade annons- och bannersmallar som tidningsföretagen ska kunna använda för tidningarnas eget marknadsföringsarbete tagits fram.
- Inga inköp av utrustning eller andra investeringar på längre sikt har genomförts under året. I stort används fortfarande den utrustning som upphandlades i samband med teknikskiftet 2013 /2014.

Årets resultat har också påverkats av:

- Under 2023 har hembesök för installation av mottagarutrustning och utbildning av prenumeranter fullt ut kunnat genomföras efter att den delen av verksamheten helt legat nere eller varit kraftigt begränsad under pandemiåren 2020 och 2021.
- Den nya stödmodellen för taltidningar innebär att det totala ekonomiska stödet för 2023 har betalats ut under året. Samtidigt har redovisningar för 2022 som tidningarna har gjort i enlighet med föregående ekonomiska stödmodell inneburit att även delar av stödet för 2022 betalats ut under 2023. Sammantaget innebär det att kostnaden för det ekonomiska stödet varit högre under 2023 än 2022.
- Utvecklingsarbetet för att säkerställa framtida konsumtionsalternativ fortskrider. Det är framför allt arbetet med en mer lättanvänd digital läsutrustning som prioriteras. Utöver utvecklingsarbetet med läsutrustning har myndigheten även påbörjat ett arbete för att bättra återge tidningarnas hela innehåll. Under året har också marknadsundersökningar, tillgänglighetstester och användbarhetstester genomförts för att bland annat kvalitetssäkra framtida utvecklingsarbete.

Jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv

MTM ska integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv i sin verksamhet

Jämställdhet

MTM har under året fortsatt arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet. Fokus har legat på att identifiera områden kopplade till de jämställdhetspolitiska målen där MTM kan bidra till förändring, med utgångspunkt i den kartläggning och sammanfattning som tidigare gjorts genom myndighetens jämställdhetsarbete. Under 2023 har arbetet fortsatt med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i planeringen och styrningen av verksamheten. Likaså har MTM gjort en översyn av myndighetens rekryteringsprocess vilket bland annat har resulterat i att det personliga brevet slopats i ansökningsförfarandet. Syftet med det är en mer rättvis och inkluderande rekryteringsprocess.

Språklig mångfald i Legimus

Tabell 28. Antal producerade titlar inom området språklig mångfald

	2023	2022	2021
Antal producerade titlar, språklig mångfald	46	33	48

Källa: Dynamics 365

Kommentar till tabellen

Under 2023 producerade MTM 46 talböcker på andra språk än svenska och engelska.³⁷ Från MTM:s syskonbibliotek i Finland, Celia, har totalt 105 talböcker förvärvats, främst på finska.³⁸

Tabell 29. Antal titlar förvärvade från ABC Global Book Service

	2023	2022	2021
Antal förvärvade titlar	36	5	14

Källa: Dynamics 365

Kommentar till tabellen

MTM ingår i det internationella samarbetet Accessible Books Consortium (ABC) Global Book Service. Under 2023 har vi hämtat 36 titlar från ABC³⁹ och skickat dem som envägslån till bibliotek.

37 Dynamics 365

38 Dynamics 365

39 Dynamics 365

Att läsa sitt modersmål är viktigt. Både för läsningen generellt och för utbildning senare i livet.

Florida Pavlovska håller sagostunder på biblioteket i Oxie i Malmö.

Barn- och ungdomsperspektiv

För att ett barn ska få tillgång till Legimus och tillgängliga medier måste det ha vuxna att få hjälp av omkring sig. En pedagog eller en bibliotekarie som har kunskap om det stöd som finns har lättare att guida barnet och dess närstående, och därmed underlätta barnets framtida skolgång och eventuella universitetsstudier. Med stor kunskap hos personal på skolor, förskolor och bibliotek ökar chanserna att varje barn tidigt ska få tillgång till det stöd just det barnet behöver. Alla barn går i skolan, och därför prioriterar MTM att utbilda och upplysa de vuxna som barnen möter där. Målet är att alla barn som möter läshinder ska få tillgång till tillgängliga medier.

För att nå detta mål har MTM bland annat:

- föreläst vid landets bibliotekarie-, lärar- och specialpedagogutbildningar (läs mer om detta under rubriken Främjande – akademi)
- anordnat en studiedag för pedagoger i skolan⁴⁰
- anordnat ett webinarium kring barns användning av punktskrift i skolan⁴¹ (Läs mer om detta under rubriken Punktskriftsnämnden)
- medverkat vid webinariet Skolbibliotek på anpassad grundskola, arrangerat av Skolverket

Tillgången till ett välutrustat skolbibliotek och en utbildad skolbibliotekarie ser idag väldigt olika ut på landets skolor. Eftersom tillgängliga medier förmedlas via bibliotek, är skolbibliotek av stor betydelse för elever i behov av dessa medier. Under hösten annonserade regeringen en framtida satsning på bemannade skolbibliotek. I samarbete med ett flertal myndigheter som har uppdrag kopplat till skolbibliotek förs nu diskussioner om hur myndigheterna tillsammans bäst når ut till alla skolor och skolbibliotekarier med information om det stödmaterial respektive myndighet tillhandahåller. Ju fler bemannade skolbibliotek som finns i landet, desto större är chansen att alla barn med behov av tillgängliga medier får tillgång till Legimus.

40 Studiedag för skolpersonal 2023 - Screen9 Videosite

41 Med punktskriften genom skolären - Screen9 Videosite

Förutom skolbiblioteks nätverket som nämns ovan samverkar MTM med flera olika myndigheter i arbetet med barn och ungdomsfrågor. MTM medverkar på nätverksmöten och bidrar med tillgänglighetskunskap. Samverkan med andra myndigheter kan också bidra till att fler barn får tillgång till litteratur, nyheter och samhällsinformation.

Dessa nätverk är:

- Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor: Nätverket samordnas av Barnombudsmannen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Skolverket och Konsumentverket.
- Ämnesgrupp likvärdig utbildning: Nätverket samordnas av Skolverket.
- Nätverk för läslovet: Nätverket samordnas av Läsrörelsen.

Under året har det läsfrämjande arbetet riktat mot barn och unga fortgått och bedrivits i flera olika kanaler. Läs mer om detta under rubriken Läsfrämjande.

Tabell 30. Antal registrerade användare (barn och unga) av *Egen nedladdning*

	2023	2022	2021
Antal personer under 18 år totalt	71 485	75 657	79 135
- varav flickor	31 106	32 520	33 261
- varav pojkar	40 337	43 093	45 827
- varav övriga	42	44	47

Källa: MSC

Kommentar till tabellen

Under 2023 gallrades 10 396 konton för användare under 18 år på grund av inaktivitet. Under året har normal registervård utförts. Totalt skapades 18 459 nya konton för användare under 18 år. Med flickor respektive pojkar avses det tilldelade könet utifrån personnummer. Till kategorin övriga räknas personer som saknar svenskt personnummer, exempelvis asylsökande med LMA-nummer.

Myndighetens interna utveckling

Personal och kompetens

Vid verksamhetsåret slut hade MTM 85 (85) personer anställda⁴². Antal årsarbetskrafter var 79⁴³ (77) och medeltal anställda var 84 (87)⁴⁴. Personalomsättningen var 10,7 procent (8)⁴⁵. Personalomsättningen definieras som det lägsta av antal som börjar och slutar i procent av genomsnittligt antal anställda under året. I siffran räknas inte de medarbetare som är tjänstlediga vid årsskiftet.

Arbetsmiljö och hälsa

Tabell 31. Sjukfrånvaro i procent

	2023	2022	2021
Totalt	3,01	3,58	2,05
60 dagar eller mer	49,44	40,11	49,47
Kvinnor	2,76	3,64	2,51
Män	3,37	3,49	1,15
Anställda -29 år	*	*	*
Anställda 30-49 år	3,06	4,30	2,55
Anställda 50-år	3,11	2,23	1,11

Källa: Statistik från Arbetsgivarverket

* Redovisning av de anställdas sjukfrånvaro lämnas inte då medelantalet anställda i gruppen de två senaste räkenskapsåren inte överstigit tio.

Kommentar till tabellen

I tabellen redovisas de anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel långtidssjukfrånvaro, sammanhängande frånvaro 60 dagar eller mer i förhållande till den totala sjukfrånvaron. Sjukfrånvaro per kön och åldersgrupp redovisas i förhållande till respektive grupps sammanlagda tillgängliga arbetstid. Sjukfrånvaron är redovisad i procent. Den totala sjukfrånvaron var 3,01 (3,58) procent⁴⁶.

42 Primula

43 Statistik från Arbetsgivarverket

44 Statistik från Arbetsgivarverket

45 Primula

46 Statistik från Arbetsgivarverket

Kompetensförsörjning

MTM har arbetat löpande med att säkerställa att myndigheten har den kompetens som krävs för att fullfölja sitt uppdrag under 2023. Utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv har nya behov identifierats under året och rekryteringar har fortsatt varit en central del av kompetensförsörjningen. Kompetensförsörjningsperspektivet har även följts upp vid respektive tertial för att se till eventuella behov och utmaningar. Även nya arbetsformer för ett mer strategiskt arbete med kompetensförsörjning har börjat ta form vilka implementerats under 2023.

Vid årsskiftet 2023/2024 hade myndigheten 9 (12)⁴⁷ nya medarbetare som rekryterats under 2023 och under året har även 9 (7)⁴⁸ slutat vid myndigheten.

Sammantaget hade MTM den 1 januari 2024 80 (79) medarbetare på plats i Malmö och 5 anställda vid redaktionen för nyhetstidningen *8 Sidor* i Stockholm.⁴⁹

Mot denna bakgrund bedömer MTM sammantaget att vidtagna åtgärder medfört att myndigheten har kompetens att fullgöra de krav som ställs i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Kompetensutveckling

Den totala kostnaden för extern utbildning och konferens uppgick till 630 (457) tkr⁵⁰, vilket ger en genomsnittlig kostnad på 7,97 tkr per årsarbetskraft.

Chefsförsörjning

Under 2023 har MTM tillsatt en vakant chefstjänst. Kraven på ledarskapet har varit fortsatt höga under året såväl utifrån verksamheten som nya arbetsätt på distans. Under året har MTM:s ledningsgrupp påbörjat ett arbete med att samverka med andra myndigheters ledningsgrupper för erfarenhets- och kunskapsutbyte.

Jämställdhet på MTM

Den procentuella fördelningen mellan kvinnor och män inom MTM:s ledningsgrupp var den 31 december 2023 71 procent kvinnor och 29 procent män.

47 Primula

48 Primula

49 Primula

50 Agresso

Finansiella dokument

Resultaträkning (tkr)

	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	192 860	189 313
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	8 084	7 670
Intäkter av bidrag	3	1 393	1 568
Finansiella intäkter	4	637	151
Summa		202 974	198 702
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-71 310	-68 950
Kostnader för lokaler		-7 066	-6 105
Övriga driftkostnader		-117 715	-117 601
Finansiella kostnader	6	-694	-207
Avskrivningar och nedskrivningar		-6 292	-5 839
Summa		-203 077	-198 702
Verksamhetsutfall		-104	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		8 203	7 224
Lämnade bidrag	7	-8 810	-7 224
Saldo		-607	0
Årets kapitalförändring	8	-710	0

Balansräkning

	(tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR				
Immateriella anläggningstillgångar				
Balanserade utgifter för utveckling		9	14 815	13 010
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		10	0	0
Summa			14 815	13 010
Materiella anläggningstillgångar				
Förbättringsutgifter på annans fastighet		11	3 475	4 711
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		12	921	1 875
Summa			4 396	6 587
Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar			818	748
Fordringar hos andra myndigheter		13	6 668	5 640
Övriga kortfristiga fordringar		14	84	0
Summa			7 570	6 389
Periodavgränsningsposter				
Förutbetalda kostnader		15	2 486	3 105
Upplupna bidragsintäkter		16	127	165
Övriga upplupna intäkter		17	71	69
Summa			2 683	3 339
Avräkning med statsverket				
Avräkning med statsverket		18	7 044	2 873
Summa			7 044	2 873
Kassa och bank				
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		19	16 216	15 992
Summa			16 216	15 992
SUMMA TILLGÅNGAR			52 724	48 190

Balansräkning (tkr) fortsättning

	Not	2023-12-31	2022-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	20		
Balanserad kapitalförändring		106	106
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	-710	0
Summa		-604	106
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	149	244
Övriga avsättningar	22	513	516
Summa		661	760
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	23	19 284	19 970
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	24	3 275	3 259
Leverantörsskulder		21 648	16 072
Övriga kortfristiga skulder	25	1 164	1 103
Summa		45 371	40 403
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	26	5 717	5 269
Oförbrukade bidrag	27	1	0
Övriga förutbetalda intäkter	28	1 578	1 652
Summa		7 296	6 921
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		52 724	48 190

Anslagsredovisning 2023 (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl.brev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Uo 15 1:6 Ramanslag Bidrag till vissa studiesociala ändamål ap.1 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	29	3 783	27 000	-3 783	27 000	-24 068	2 932
Uo 17 3:2 Ramanslag Myndigheten för tillgängliga medier ap.1 Myndigheten för tillgängliga medier	30	3 106	133 363	0	136 469	-136 326	143
Uo 17 11:5 Ramanslag Stöd till taltidningar ap.1 Stöd till taltidningar	31	6 784	48 456	-6 784	48 456	-40 669	7 787
Summa		13 673	208 819	-10 567	211 925	-201 063	10 862

Redovisning av beställningsbemyndigande i årsredovisningen (tkr)

Anslag/Anslagsbenämning	Not	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtaganden fördelning per år			
					2024	2025	2026	2027
Uo 15 1:6 Ramanslag 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål ap.1 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	32	4 000	891	1 267	1 267	0	0	0
Summa		4 000	891	1 267	1 267	0	0	0

Finansiella villkor 2023 (tkr)

	Villkor	Utfall
Bidrag till vissa studiesociala ändamål, Uo 15 1:6, Ramanslag		
Utöver tilldelat belopp för anslagskredit disponeras	1 350	0
Myndigheten för tillgängliga medier, Uo 17 3:2, Ramanslag		
Utöver tilldelat belopp, får anslagskredit disponeras	4 000	0
Kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret	4 796	0
Läneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar i verksamheten	23 000	19 284
Stöd till taltidningar, Uo 17 11:5, Ramanslag		
Utöver tilldelat belopp, får anslagskredit disponeras	0	0
ap 1.4 Av anslaget får högst 8000 tkr användas för löne- och omkostnader relaterade till taltidningsverksamheten	8 000	7 686

Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma. Belopp inom parentes avser föregående år.

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

MTM innehar ett litet närlager värderat till noll, bestående av taktila böcker, punktskriftsböcker och almanackor, som ska ge en ökad servicepotential till användaren. MTM har även ett boklager med lättläst litteratur, detta lager har ingen lagerredovisning på grund av att böckerna har kort livslängd och inget bestående värde.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 25 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Anslag och intäkter

Myndighetens verksamhet finansieras i huvudsak genom statliga anslag. Redovisningen mot anslag görs med verksamhetens redovisade kostnader. Redovisningen mot anslag ger intäkter av anslag som finansierar verksamhetens kostnader. Intäkter av avgifter och andra ersättningar, bidrag och finansiella intäkter redovisas också mot anslag, som därmed reducerar kostnaderna. Myndighetens kapitalförändring blir noll, då verksamhetens totala intäkter och kostnader redovisas mot anslag och genererar intäkter av anslag, som motsvarar den redovisade nettokostnaden.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst ett halvt prisbasbelopp och med en beräknad ekonomisk livslängd på minst tre år definieras som anläggningstillgång. Anskaffningsvärdet för förbättringsutgifter på annans fastighet ska uppgå till ett belopp på minst 50 tkr och anskaffningsvärdet för immateriella tillgångar ska uppgå till minst 100 tkr. Anläggningstillgångar skrivs av linjärt utifrån bedömd ekonomisk livslängd. Persondatorer kostnadsförs i sin helhet vid anskaffningen.

Tillämpade avskrivningstider

- Immateriella tillgångar (egen utveckling och rättigheter) 5 år
- Förbättringsutgifter på annans fastighet lägst 3 år, beroende på det underliggande hyresavtalets återstående löptid
- Möbler 5 år
- Bilar 5 år
- Inventarier 5 år
- Datorer och kringutrustning 3 år

Omsättningstillgångar

Fordringar har värderats individuellt och tagits upp med de belopp som beräknas inflyta.

Skulder

Skulder har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare	Styrelseuppdrag	Ersättning, kr
Larsson, Magnus, generaldirektör	ledamot i insynsrådet vid Statens musikverk	1 351 619
Varav skattepliktiga förmåner så som kostförmån och friskvård		38 011

Rådsledamöter	Andra styrelseuppdrag	Ersättning, kr
Insynsrådet		
Hamrefors, Maria	Sveriges Utbildningsradio AB Vi Media AB Svenska Bokhandlarföreningen/ Svenska Bokhandlarföreningens Service AB Blomsterboda AB Hamrefors Management AB	7 600
Hedvall, Per-Olof	AnyCom AB Myndigheten för delaktighets insynsråd	3 800
Forsman, Daniel		7 600
Wormbs, Nina	Insynsrådet för Kungliga biblioteket	7 600

Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaron, se tabell 31 sidan 69 i resultatrapporten.

Noter (tkr)

Resulträkning			
Not 1	Intäkter av anslag	2023	2022
	17 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier, ramanslag	135 633	127 170
	17 11:5 Stöd till taltidningar, ramanslag	33 159	34 925
	15 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	24 068	27 217
	Summa	192 860	189 313
	Utgifter i anslagsredovisningen		
	17 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier, ramanslag	-136 326	-128 254
	17 11:5 Stöd till taltidningar, ramanslag	-40 669	-41 072
	15 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	-24 068	-27 217
	Summa utgifter i anslagsredovisningen	-201 063	-196 543
	Saldo	-8 203	-7 231
	Saldot 2022 består av minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009. Denna post har belastat anslaget men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.	0	7
	Medel från statsbudgeten för finansiering av bidrag i resultaträkningen.	8 203	7 224
	Summa	8 203	7 231
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2023	2022
	Utbildning och konferens	350	45
	Konsultuppdrag	1 158	823
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	1 507	868
	Försäljning material, prenumeration 8 Sidor	3 498	3 379
	Försäljning lättläst litteratur	2 464	2 681
	Försäljning av ljud- och e-böcker	389	349
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	225	393
	Summa	8 084	7 670

Not 3	Intäkter av bidrag	2023	2022
	Avräknade bidrag som använts:		
	Bidrag från statliga myndigheter, Kammarkollegiet	1 116	1 100
	Bidrag från statliga myndigheter, Kungliga tekniska högskolan	235	342
	Ersättning för sjuklönekostnader, Försäkringskassan	42	126
	Summa	1 393	1 568
Not 4	Finansiella intäkter	2023	2022
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	604	127
	Övriga finansiella intäkter	32	24
	Summa	637	151
Not 5	Kostnader för personal	2023	2022
	Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	-45 701	-44 207
	Varav lönekostnader ej anställd personal	-269	-15
	Sociala avgifter	-23 848	-23 116
	Övriga kostnader för personal	-1 761	-1 626
	Summa	-71 310	-68 950
	Jämförelsesiffrorna för 2022 är omfördelade		
Not 6	Finansiella kostnader	2023	2022
	Ränta på lån i Riksgäldskontoret	-661	-155
	Övriga räntekostnader	-1	-4
	Övriga finansiella kostnader	-32	-48
	Summa	-694	-207
Not 7	Lämnade bidrag	2023	2022
	Stöd till tidningsföretag för taltidningar	-7 510	-6 146
	Bidrag till kulturtidskrifter	-1 300	-1 077
	Summa	-8 810	-7 224
Not 8	Årets kapitalförändring	2023	2022
	Bidragsfinansierad verksamhet, avser tidigare års ej förbrukade bidrag	-104	0
	Periodiseringsdifferenser transfereringsverksamhet	-607	0
	Summa	-710	0

Balansräkning

Not 9	Balanserade utgifter för utveckling	2023	2022
	Ingående anskaffningsvärde	23 550	19 549
	Årets anskaffningar	5 884	4 001
	Summa anskaffningsvärde	29 434	23 550
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-10 540	-7 005
	Årets avskrivningar	-4 079	-3 535
	Summa ackumulerade avskrivningar	-14 619	-10 540
	Utgående bokfört värde	14 815	13 010
Not 10	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2023	2022
	Ingående anskaffningsvärde	3 500	3 500
	Summa anskaffningsvärde	3 500	3 500
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 500	-3 500
	Summa ackumulerade avskrivningar	-3 500	-3 500
	Utgående bokfört värde	0	0
Not 11	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2023	2022
	Ingående anskaffningsvärde	8 222	8 222
	Årets anskaffningar	23	0
	Summa anskaffningsvärde	8 244	8 222
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 510	-2 254
	Årets avskrivningar	-1 259	-1 256
	Summa ackumulerade avskrivningar	-4 769	-3 510
	Utgående bokfört värde	3 475	4 711
Not 12	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2023	2022
	Ingående anskaffningsvärde	8 099	8 099
	Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-82	0
	Summa anskaffningsvärde	8 017	8 099
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-6 223	-5 175
	Årets avskrivningar	-954	-1 049
	Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	82	0
	Summa ackumulerade avskrivningar	-7 096	-6 223
	Utgående bokfört värde	921	1 875

Not 13	Fordringar hos andra myndigheter	2023	2022
	Fordran ingående mervärdesskatt	6 192	5 315
	Kundfordringar hos andra myndigheter	474	326
	Övriga fordringar hos andra myndigheter	1	0
	Summa	6 668	5 640
Not 14	Övriga kortfristiga fordringar	2023	2022
	Diverse fordringar	84	0
	Summa	84	0
Not 15	Förutbetalda kostnader	2023	2022
	Förutbetalda hyreskostnader	1 623	1 562
	Förutbetalda datajänster	602	1 194
	Övriga förutbetalda kostnader	260	350
	Summa	2 486	3 105
Not 16	Upplupna bidragsintäkter	2023	2022
	Rekvirerade medel från Kungliga tekniska högskolan	127	165
	Summa	127	165
Not 17	Övriga upplupna intäkter	2023	2022
	Upplupna intäkter avseende försäljning av ljudmedia	71	69
	Summa	71	69

Not 18	Avräkning med statsverket	2023	2022
	<i>Anslag i icke räntebärande flöde</i>		
	Ingående balans	7 848	7 241
	Redovisat mot anslag	64 737	68 289
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-63 636	-67 682
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	8 949	7 848
	<i>Anslag i räntebärande flöde</i>		
	Ingående balans	-3 106	-2 886
	Redovisat mot anslag	136 326	128 254
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-133 363	-128 474
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-143	-3 106
	<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>		
	Ingående balans	0	7
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	0	-7
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	0
	<i>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto</i>		
	Ingående balans	-1 869	-1 784
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	9 033	9 073
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-72 563	-76 840
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	63 636	67 682
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	-1 763	-1 869
	Summa Avräkning med statsverket	7 044	2 873
Not 19	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2023	2022
	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	16 216	15 992
	Summa	16 216	15 992
	Belopp att reglera för december mellan räntekontot och statens centralkonto	3 945	1 515
	Beviljad kredit enligt regleringsbrev	4 796	4 796
	Maximalt utnyttjad kredit	0	0

Not 20	Myndighetskapital		2023	2022
	Specifikation förändring av myndighetskapitalet			
		Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enl resultaträkningen	Summa
	Utgående balans 2022	106	0	106
	Rättelser	0	0	0
	Ingående balans 2023	106	0	106
	Föregående års kapitalförändring	0	0	0
	Årets kapitalförändring	0	-710	-710
	Summa årets förändring		-710	-710
	Utgående balans 2023	106	-710	-604
Not 21	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		2023	2022
	Ingående avsättning		244	0
	Årets pensionskostnad		2	244
	Årets pensionsutbetalningar		-98	0
	Utgående avsättning		149	244
Not 22	Övriga avsättningar		2023	2022
	Avsättning för lokalt omställningsarbete			
	Ingående balans		516	384
	Årets förändring		-3	131
	Utgående balans		513	516
	Myndigheten för tillgängliga medier överväger att förbruka en del av avsättningen under 2024.			

Not 23	Lån i Riksgäldskontoret	2023	2022
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
	Ingående balans	19 970	22 188
	Under året nyupptagna lån	5 624	3 618
	Årets amorteringar	-6 310	-5 837
	Utgående balans	19 284	19 970
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	23 000	23 000
	Utnyttjad låneram inklusive finansiell leasing	19 284	19 970
	Utgående lån avviker mot anläggningstillgångarnas värde på grund av att låneupptag i december görs på prognostiserad anskaffning och avskrivning för december 2023.		
Not 24	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2023	2022
	Utgående mervärdesskatt	942	641
	Arbetsgivaravgifter	1 334	1 219
	Leverantörsskulder andra myndigheter	1 000	1 399
	Summa	3 275	3 259
Not 25	Övriga kortfristiga skulder	2023	2022
	Personalens källskatt	1 162	1 103
	Övrigt	2	0
	Summa	1 164	1 103
Not 26	Upplupna kostnader	2023	2022
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	3 643	3 850
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	1	19
	Upplupen Royalty	200	180
	Övriga upplupna kostnader, inomstatliga	196	224
	Övriga upplupna kostnader, utomstatliga	1 678	996
	Summa	5 717	5 269
Not 27	Oförbrukade bidrag	2023	2022
	Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	1	0
	Summa	1	0
	Varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk inom tre månader	1	0
	Summa	1	0

Not 28	Övriga förutbetalda intäkter	2023	2022
	Förutbetalda prenumerationer, nyhetstidningen 8 Sidor	1 578	1 652
	Summa	1 578	1 652

Anslagsredovisning

Not 29 Uo 15 1:6 ap.1

Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Myndigheten för tillgängliga medier får inte disponera ingående överföringsbelopp. Enligt regleringsbrevet disponerar Myndigheten för tillgängliga medier en anslagskredit på 1 350 tkr. Anslaget är icke räntebärande.

Under 2023 har ca 89 procent av årets tilldelade medel utnyttjats, det kan förklaras med att produktionen av högskolelitteratur är helt efterfrågestyrt. Under 2023 minskade efterfrågan.

Not 30 Uo 17 3:2 ap.1

Myndigheten för tillgängliga medier

Anslaget får användas för Myndigheten för tillgängliga mediers förvaltningsutgifter. Myndigheten för tillgängliga medier får disponera hela det ingående överföringsbeloppet då detta understiger 3 procent av föregående års tilldelning 133 363 tkr enligt regleringsbrevet. Enligt regleringsbrevet disponerar Myndigheten för tillgängliga medier en anslagskredit på 4 000 tkr. Anslaget är räntebärande.

Not 31 Uo 17 11:5 ap.1

Stöd till taltidningar

Myndigheten för tillgängliga medier får inte disponera ingående överföringsbelopp

Av anslaget får högst 8 000 tkr användas för löne- och omkostnader relaterade till taltidningsverksamheten samt för avskrivningar och räntor för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten. Under räkenskapsåret har 7 686 tkr använts för personalkostnader. Inga medel av sakanslag 17 11:5 Stöd till taltidningar har under året utnyttjats för att finansiera avskrivningskostnader.

Under 2023 har ca 84 procent av årets tilldelade medel utnyttjats. Förutsättningarna för taltidningsstödet har förändrats under de senaste åren. 2021 fick MTM ett regeringsuppdrag att utreda förutsättningarna för en utveckling av taltidningsverksamheten. Slutrapport har lämnats till regeringen med förslag till utökad uppdrag.

Bemyndiganden

Not 32 Uo 15 1:6 ap.1

Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Myndigheten för tillgängliga medier bemyndigas att under 2023 beställa produktion av studielitteratur som, inklusive gjorda åtaganden, medför utgifter på högst 4 000 tkr under 2024. Inga åtaganden får göras för tid därefter.

Skillnaden mellan utestående åtaganden och tilldelat bemyndigande beror på att produktionen av kurslitteratur är helt efterfrågestyrd.

Sammanställning av väsentliga uppgifter 2019-2023 (tkr)

Uppgift	2023	2022	2021	2020	2019
Låneram					
Riksgäldskontoret					
Beviljad	23 000	23 000	23 000	19 000	20 000
Utnyttjad	19 284	19 970	22 188	18 927	5 747
Kontokrediter					
Riksgäldskontoret					
Beviljad	4 796	4 796	4 796	4 796	4 796
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	604	127	0	0	0
Räntekostnader	0	0	0	0	33
Avgiftsintäkter					
Avgiftsintäkter som disponeras					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	8 084	7 670	8 091	9 141	8 282
Övriga avgiftsintäkter	0	0	0	0	0
Anslagskredit					
Beviljad 15 1:6 ap.1	1 350	1 550	1 350	0	1 450
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Beviljad 17 3:2 ap.1	4000	3 854	3 820	3 778	3 695
Utnyttjad	0	0	0	0	2 668
Beviljad 17 11:5 ap.1	0	0	0	1 465	1 348
Utnyttjad	0	0	0	0	0

Sammanställning av väsentliga uppgifter 2019-2023 (tkr)

Fortsättning

Uppgift	2023	2022	2021	2020	2019
Anslag					
Ramanslag 15 1:6 ap.1					
Anslagssparande	2932	3 783	1 119	2 814	3 933
Ramanslag 17 3:2 ap.1					
Anslagssparande	143	3 106	2 886	9 775	0
Ramanslag 17 11:5 ap.1					
Anslagssparande	7787	6 784	8 208	14 679	6 902
Bemyndiganden					
Tilldelade	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Summa gjorda åtaganden	1 267	891	273	1 075	3 107
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	79	78	74	65	74
Medelantalet anställda (st)*	84	87	80	72	87
Driftkostnad per årsarbetskraft	2 482	2 470	2 555	2 714	2 588
Kapitalförändring**					
Årets	-710	0	106	0	0
Balanserad	-604	106	0	0	0
* I beräkningen av medelantalet anställda ingår tjänstledig personal					

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Malmö den 22 februari 2024

Magnus Larsson

Generaldirektör